

som han selv maa vedligeholde, og hvoraf han ogsaa maa svare Skatter. Ligesom denne Godtgjørelse efter sin Oprindelse formentlig maatte bortfalde, saafremt Professor With skulde gaa over i en anden Docentpost og derfor fratræde sin Stilling som Overlæge, saaledes kan den, saa vidt skjønnes, i Henseende til Pensionsberegning ikke give anden eller større Ret end det Overlægevederlag, som den erstatter; og da nu dette sidste ikke gav Adgang til Pension, hverken af Hospitalets eller Universitetets Kasse, vil den ommeldte Godtgjørelse heller ikke ved Pensionsberegning kunne medtages.“

Da en Professor ved en skriftlig Fakultetsforhandling angaaende det mundtlige Forsvar til Erhvervelse af Doktorgraden havde omtalt en af de officielle Opponenters Opposition i Udtryk, som Konsistorium maatte finde i høj Grad utilbørlige og uforenelige med det Hensyn, som skyldes en Kollega under en embedsmæssig Forhandling, udtalte Konsistorium for Fakultetet sin Beklagelse af, at den paagjældende havde kunnet lade sig henrive til at fremsætte Ytringer af en Art, der ikke kunde taales, naar en Fakultetsforhandling skulde bevare den sømmelige Karakter, som maatte kræves af enhver Forhandling, der førtes i et offentlig Hvervs Medfør, og anmodede Fakultetet om at tilkjendegive den paagjældende dette.

III. Forelæsninger, Øvelser og Examina.

1. Erhvervelse af akademisk Borgerret med dertil hørende Examina.

a. Om Religionsundervisningen i de lærde Skoler.

Ved kgl. Anordn. 5. Avg. 1871 § 2 Nr. 5 er det bestemt, at Undervisningen i Religion i de lærde Skoler, ophører med den tredje Klasse, saa at der som Følge deraf ingen Undervisning gives i Religion i de tre øverste Klasser. Om Grundene til denne væsentlige Afvigelse fra, hvad der tidligere bestod, maa Oplysning navnlig søges i de Forhandlinger, der en længere Aarrække forud havde været førte om Undervisningen i de lærde Skoler, og blandt andet i 1857 foranledigede Nedsættelsen af en Kommission, angaaende hvis Udtalelser om Religionsundervisningen senere indhentes Betænkning fra det theologiske Fakultet, jfr. Lindes Medd. angaaende det lærde Skolevæsen 1849—56 S. 58 ff. En i alt Fald medvirkende Grund maa herefter antages at have været Uvished om, hvorvidt den hidtil værende Religionsundervisning i de lærde Skoler, for saa vidt den førtes ud over Konfirmationsalderen, havde svaret til sin Hensigt, idet ved den Disciplene blandt andet ofte førtes ind paa Undersøgelser, de ikke ret magtede, og som derfor kunde have skadelige Følger.

Under Henvisning til disse Forhandlinger og med den Bemærkning, at der lige siden hin Undervisnings Ophør havde hævet sig Stemmer derimod, i den seneste Tid ogsaa fra flere Landemoder, optog Ministeriet Spørgsmaalet til Drøftelse, og begjærede blandt andet i Skrivelse af 22. Avg. 1876 det theologiske Fakultets Erklæring om Sagen.

Det bemærkede heri til Vurdering af den da værende Tilstand, at det kunde antages som Regel, at Disciplene ved Udgangen af tredje Klasse vare omtrent 15

Aar gamle, og at omtrent ved denne Alder de fleste blive konfirmerede. Naar de gik over til Konfirmationsundervisningen, havde de altsaa nydt en lige saa længe fortsat Forberedelse som det aldeles overvejende Antal af Folkekirkens Medlemmer og længere end de fleste. Ogsaa kunde det med god Føje antages, at den i de lærde Skoler ydede Undervisning ingenlunde stod tilbage for den i Landets andre Skoler givne, og endelig kunde det, naar man saa hen til Disciplenes øvrige aandelige Udvikling, med god Grund forudsættes, at de ikke stode tilbage i Henseende til Tilegnelse, saa at de ved Konfirmationen vilde staa i Konfirmandernes første Række. Blandt de Betragtninger, der vare fremførte mod Ophøret af Religionsundervisningen udhævede Ministeriet en enkelt, der efter dets Skjøn fortjente særlig Opmærksomhed. Der var navnlig gjort gjældende, at under den fortsatte Uddannelse i forskjellige andre Retninger, der i de højere Klasser af de lærde Skoler blev Disciplene til Del, var en jævnsides gaende Berigelse af Religionskundskaben baade nødvendig af Hensyn til Uddannelsens Alsidighed og for at minde Disciplene under deres travle System med mange Haande Kundskaber om Livets sidste Maal. Naar Rigtigheden af disse Betragtninger maatte anerkjendes, opstod det Spørgsmaal, af hvilket Indhold den Religionsundervisning, der kunde ønskes indført i de lærde Skolers øverste Klasser, maatte være for at svare til sin Hensigt. Nær kunde den Tanke da ligge simpelt hen at vende tilbage til det gamle. Herimod turde imidlertid vægtige Grunde tale, i hvilken Henseende da Ministeriet særlig henviste til Professor Clausens Mindretalsvotum paa det oven for citerede Sted S. 77. Derimod ønskede Ministeriet under Henvisning til Slutningen af dets Cirkulære til adskillige Biskopper af 24. Jan. 1862 ligesom til, hvad der senere andetsteds var fremkommet, følgende Forslag taget under Overvejelse: at nemlig Undervisningen kom til at bestaa deri, at den i de tre nederste Klasser af Skolen givne Oversigt over den bibelske Historie suppleredes i Skolens to øverste Klasser ved Læsning i dansk Oversættelse af passende Stykker af den hellige Skrift, ledsaget af Lærerens Forklaring, og at den fortsattes ved en Fremstilling af de vigtigste Begivenheder i den kristelige Kirkes Historie, hvorunder der da toges særligt Hensyn til Folkekirkens symbolske Bøger og deres Tilblivelse. Ministeriet tænkte sig denne Undervisning uden Lektielæren og uden at den afsluttedes ved nogen Examen, og tilføjede endnu, at naar Undervisningen ikke foresloges begyndt i Skolens fjerde Klasse, da maatte Grunden søges deri, dels at Tiden for denne Klasse allerede var stærkt optaget, dels at Konfirmationsforberedelsen oftere foregik i denne Klasse.

I sin Erklæring af 25. Novbr. 1876 bragte det theologiske Fakultet Ministeriet en varm Tak for den Redebonhed, hvorved det var kommet dem i Møde, der havde følt og endnu følte Ængstelse for Følgerne af, at Religionsundervisningen helt skulde høre op i de lærde Skolers øverste Klasser. Fakultetet samstemmede med Ministeriet i den afgjørende Vægt, det lagde paa den Betragtning, at der i Disciplenes nu værende Uddannelse kom en meget beklagelig Ensidedighed, idet Uddannelsen gennem de øverste Klasser førtes temmelig vidt i andre Retninger, der havde alt andet end det religiøse Formaal for Øje, medens ikke jævnsides Religionskundskaben berigedes, og Discipelen saaledes let tabte sin evige Bestemmelse af Sigte under Skolens mange verdslige Sysler. Fakultetet kunde ikke tvivle om, at de Skridt, Ministeriet her stod i Begreb med at gjøre til en Gjenindførelse under friere Former af Religionsundervisningen, vilde blive hilsede med Glæde i

vide Kredse af vort Folk og vor Kirke. Hvad angik den nærmere Ordning af denne Undervisning udtalte Fakultetet følgende, idet det i øvrigt sluttede sig til de væsentlige Punkter i Ministeriets Forslag:

Af det nye Testamente burde uden Tvivl læses et af Evangelierne fuldstændig, hvortil føjedes enten udvalgte Stykker af de øvrige hellige Skrifter eller et helt mindre Skrift, alt i dansk Oversættelse, hvilket nødvendiggjordes af Hensyn til Disciplene i det naturvidenskabelige Kursus. Det saaledes læste maatte Læreren efter Ministeriets Forslag ledsage med de nødvendige Oplysninger. End videre kunde der, ligeledes efter Ministeriets Forslag, passende meddeles Skildringer af kirkelige Begivenheder og Tilstande og da navnlig saadanne, der oplyste de Forhold, hvorunder vi leve. Fakultetet forstod det af Ministeriet fremhævede „særlige Hensyn til Folkekirkens symbolske Bøger og deres Tilblivelse“ saaledes, at der lagdes Vægt paa de symbolske Bøgers Indhold og paa de historiske Omstændigheder ved deres Tilblivelse. Særlig fremhævede Fakultetet den augsburgske Bekjendelses Indhold, som det mente burde gennemgaas med Disciplene. Uden at inlade sig paa det meget omtvistede Spørgsmaal om en systematisk Lærebog i Religion for de øverste Klasser udtalte Fakultetet, at alle Indvendinger, der lode sig gjøre mod en saadan, bortfaldt over for et Skrift som Luthers større Kathekisme, paa hvilken det derfor henledede Opmærksomheden. Den var ordnet efter den Plan, Disciplene alt kjendte fra den mindre Kathekisme og altsaa fri for enhver Systematisering af Indholdet, enhver blot Theoretisering. Paa en ejendommelig Maade var her det oplysende Element, Bestemthed i Læren, forenet med en vækkende Fremstilling og et stadigt Hensyn til Livets virkelige Forhold. En duelig Lærer, der var hjemme i denne Bogs Aand og Tone, vilde i den finde den bedste Vejledning til at meddele de unge det kristelige Lærestof paa en frugtbar Maade. Men en Undervisning af den omtalte Art stillede ikke ringe Krav til Lærernes Personlighed. Det var nu en bekjendt Sag, at Præster i ikke faa af de Byer, der havde latinske Skoler, under den nu værende Nødstand med Redebonhed vare traadte til og havde tilbudt sig at undervise dem af de højere Klassers Disciple i Religion, som attraaede en saadan Undervisning. Præsten maatte i Følge sin Livsstilling allerede gjøre et eget Indtryk paa den unge og tillige være øvet i Religionsundervisning og vistnok, dersom han havde bevaret sin theologiske Interesse, have lettere ved at træffe den rette Tone i denne friere Undervisning end maaske mangan af dem, hvis Virksomhed udelukkende var indskrænket til Skolen. Hvis man, hvor der fandtes dertil egnede Personligheder blandt Præsterne i Skolens Nærhed, overdrog disse Religionsundervisningen i de omtalte Klasser, vilde man formentlig have gode Udsigter til at forene det aandsvækkende Element, det, som frembragte en virkelig Tilegnelse, med det, der aldrig i Skolen burde slippes af Syne, det nemlig, der meddelte selve Kundskabsstoffet. Fakultetet henstillede denne Sag til Ministeriets Overvejelse.

Naar Ministeriet havde erklæret sig imod „Lektielæren og Afslutning af denne Religionsundervisning ved nogen Examen“, kunde Fakultetet ikke antage, at der hermed skulde være ment Opgivelsen af al Kontrol med denne Undervisnings Frugt. Man blev betænkelig ved den næsten udelukkende Enstemmighed, hvormed praktiske Skolemænd af højst forskjellig Aandsretning, jfr. Professor M. Hammerich i „Fædrelandet“ for 1876 Nr. 217—18, udtalte sig for Nødvendigheden af den Støtte for Faget, som en Examen gav. Det var saa udsat for Ligegyldighed

fra Disciplenes Side, baade paa Grund af den uheldige Overgangsalder, hvori disse vare, og det stærke Tryk, hvormed Examensfagene trængte sig ind paa dem, at Religionslæreren syntes at trænge til en udvortes Støtte. Fakultetet antog nu, at Sagen lod sig ordne paa adskillige Maader, uden at der behøvedes enten daglig Lektielæsning i almindelig Forstand eller ligefrem Indordning i Afgangsexamen. Hovedsagen var, at der fra Dag til Dag og ved Skoleaarenes Slutning øvedes en Kontrol med Tilegnelsen, hvad enten Foredrag eller Samtale eller trykte Bøger dannede Grundlaget.

Idet de øvrige Forhandlinger i denne Sag, navnlig med Rigets Biskopper, ligge uden for denne Aarbogs Omraade, skal her blot bemærkes, at det ved kgl. Adg. 15. Juni 1877 er blevet fastsat, at

„Undervisning i Religion indføres for samtlige Disciple i den lærde Skoles to øverste, 5te og 6te, Klasser for at fuldstændiggjøre, hvad der ved Undervisningen i de lavere Klasser og ved Konfirmationsforberedelsen er tilegnet. Denne Undervisning, hvis Formaal bør være ikke Opbyggelse, men Belæring, skal gives uden Lektielæren eller Afslutning ved nogen Examen inden for de lovbestede ugentlige 30 Timer, med Anvendelse af den Tid dertil, som Vort Ministerium for Kirke- og Undervisningsvæsenet nærmere maatte bestemme for hver af de to nævnte Klasser, og skal omfatte Læsning af udvalgte Stykker af den hellige Skrift i dansk Oversættelse, hvormed forbindes en Fremstilling af de vigtigste Begivenheder i den kristelige Kirkes Historie, hvorunder tages særligt Hensyn til Folkekirkenes symbolske Bøger og deres Tilblivelse“.

b. Immatrikulation af en norsk Student.

I Maj 1877 ansøgte Student Carsten M. M. Kjelland fra Christiania Universitet om at maatte immatrikuleres ved Kjøbenhavns Universitet med Ret til at underkaste sig Embedsexamen eller Magisterkonferens og til at tage akademiske Grader, saaledes at han fritoges for al Adgangsprøve og for den filosofiske Prøve. Ministeriet sendte Andragendet til Erklæring af Konsistorium, der derefter udtalte sig om Sagen i Skrivelse af 29. s. M.

Konsistorium bemærkede heri, at medens det var den almindelige Regel, at den ved et udenrigsk Universitet immatrikulerede studerende, der vilde tage en Embedsexamen m. m. ved Kjøbenhavns Universitet, maatte underkaste sig den ved Bekj. 20. Decbr. 1833 anordnede Præliminærexamen, og at den regelmæssige stedfindende Dispensation herfra dog betingedes af, at den paagjældende underkastede sig den ved vort Universitet anordnede filosofiske Prøve, jfr. Lindes Medd. for 1849—56 S. 226 og 1857—63 S. 58, havde der, særlig med Hensyn til studerende fra Christiania Universitet, oftere været givet en fuldstændig Dispensation fra Regelen i hin Bekjendtgørelse, altsaa uden Forpligtelse til at underkaste sig den filosofiske Prøve for dem, der havde bestaaet Examen philosophicum ved Christiania Universitet, se herom Selmers Aarb. for 1839 S. 88, 1841 S. 70, 1844 S. 59 jfr. Aarb. for 1845 S. 219, og for den Regel, der herved var fulgt, havde Konsistorium ogsaa udtalt sig i Anledning af de Forhandlinger og Forslag om en nærmere Forbindelse mellem Kjøbenhavn og de tre andre nordiske Universiteter, som findes omtalt i Lindes Medd. for 1857—63 S. 123 ff., se navnlig S. 131. Det samme Standpunkt maatte Konsistorium ogsaa fremdeles nu fastholde. De af Universitetsdirektionen i 1839, se Selmers Aarb. for 1839 S. 88, udviklede Grunde, hvorfor Bekj. 20. Decbr. 1833 ikke passede paa Studenter fra Christiania

Universitet, fandt i alt væsentligt ogsaa nu Anvendelse. De hos os senere indførte Forandringer med Hensyn til Adgangsexamen og den filosofiske Prøve vare i denne Henseende uden Betydning. Til den omfattende anden Examen, som aflægges ved Christiania Universitet, hørte ogsaa Filosofi, for hvilken der gives 1 Karakter, ligesom nu hos os. Da det derhos af de Ansøgningen vedlagte Bilag fremgik, at Ansøgeren havde erholdt „godt“ i Filosofi, faldt den Betænkkelighed mod Bevilgelsen af Andragendet bort, som vilde kunne næres, hvis Ansøgeren i dette Fag havde opnaaet en meget lav Karakter, som mulig ikke stod i Klasse med den, som her udkræves til at bestaa. Konsistorium anbefalede derfor Andragendet, hvorefter det af Ministeriet bevilgedes under 7. Juni 1877.

2. Den filosofiske Prøve. Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

N. N., der tog Afgangsexamen i Sommeren 1876, androg om at maatte indstille sig til den filosofiske Prøve i Januar 1877 i Stedet for i Juni 1877, da han havde bestemt sig for den militære Vej og til Foraaret vilde træde ind i Tjenesten. Det filosofiske Fakultet udtalte i denne Anledning i en den 27. Septbr. 1876 efter Ministeriets Begjæring afgivet Erklæring, at det, da det filosofiske Kursus var beregnet paa 2 Halvaar, ikke kunde finde det tilstedeligt, at dette afsluttedes efter det ene Halvaar for en enkelt Vedkommende, og at denne saaledes opnaaede de ved den filosofiske Examen hjemlede Rettigheder efter kun at have læst det halve af, hvad der ellers kræves ved denne Examen. Da Fakultetet derhos ikke skjønnede, at hvad Ansøgeren anførte som Støtte for sin Ansøgning, var af en saadan Natur, at det kunde forsvare en saa stor Undtagelse fra de gjældende Regler, fraraadede det at bevilge Ansøgningen. I Skrivelse af 12. Oktbr. 1876 bemærkede Ministeriet imidlertid, at det under 3. Oktbr. 1873*) efter Fakultetets Anbefaling havde meddelt en lignende Tilladelse, saaledes at den paagjældende lod sig examinere i det fuldstændige, af Professor Nielsen holdte Forelæsningskursus til den nævnte Prøve, og at det derfor ikke skjønnede rettere, end at der var tilstrækkelig Grund til at bevilge det foreliggende Andragende, selvfølgelig dog saaledes, at Andrageren examineredes i et fuldstændigt Forelæsningskursus til den filosofiske Prøve.

— N. N. androg om Tilladelse til at indstille sig til den filosofiske Prøve i Sommeren 1877, uagtet han paa Grund af Sygdom først i Januar Maaned s. A. havde underkastet sig Afgangsexamen. Ministeriet begjærede det filosofiske Fakultets Erklæring over Sagen, og denne blev afgivet under 21. Marts 1877. Det bemærkedes heri, at der under Forhandlingerne herom var udtalt forskellige Anskuelser af Fakultetets Medlemmer. Fra en Side var det gjort gjældende, at ingen kunde stedes til Examen i Januar, med mindre han havde været indmeldt til Examen den foregaaende Sommer og ved Sygdom var blevet forhindret fra at fuldende sin Examen. Nu hed det i Bekj. 8. Septbr. 1871 Nr. 4, at Ministeriet kunde bevilge den her omtalte Dispensation, naar særegne Omstændigheder talte derfor; og naar man derfor havde gjort gjældende, at Ansøgeren aldeles ikke havde motiveret sit Andragende, og at for saa vidt særegne Omstændigheder ikke kunde

*) Se Univ. Aarb. 1873—75 S. 27.

siges at være tilstede, havde man fra samme Side henvist til, at selve den Kjendsgjerning, at Ansøgeren havde absolveret sin Afgangsexamen i Januar, i Følge det oven for oplyste, var enstydig med, at særegne Omstændigheder vare tilstede, nemlig at han ved Sygdom havde været forhindret fra at absolvere Adgangsexamen den foregaaende Sommer.

Man havde fremdeles gjort opmærksom paa de Vanskeligheder, det vilde medføre, dersom en Tilladelse som den her begjærede blev nægtet, idet vedkommende da maatte høre et Halvaars Forelæsninger (Slutningsforelæsninger) hos den ene Docent og et andet Halvaars Forelæsninger (Begyndelsesforelæsninger) hos den anden Docent om et andet Thema og behandlet paa anden Maade end det første Halvaars Forelæsninger. Heraf kunde intet Examenshele fremkomme. Vilde man paa den anden Side fordre, at han hørte en fuldstændig Forelæsning hos den samme Docent, saa blev han under de nu værende Forhold nødsaget til at udsætte sin filosofiske Examen i halvandet Aar, hvilket vistnok maatte anses for en stræng Fordring. Endelig var det fremhævet, hvad ogsaa Dekanatsprotokollen udviste, at i Sommeren 1876 havde 4 studerende under samme Betingelse som nærværende Ansøger erholdt den begjærede Tilladelse*).

Fra anden Side inden for Fakultetet var det udtalt, at den oven nævnte Fortolkning af „særegne Omstændigheder“ næppe var fyldestgørende, da en Omstændighed, der stedse var tilstede — at nemlig en studerende, som absolverede Adgangsexamen i Januar, altid maatte have indstillet sig til Examen den foregaaende Sommer —, paa ingen Maade kunde kaldes særegen.

Efter saaledes at have gjort Rede for de modstaaende Anskuelser, der vare komne til Orde i Fakultetet, ytrede Dekanus, at det maaske kunde ventes, at Ministeriet vilde give den nu værende Ansøger den samme Tilladelse, som blev givet de omtalte 4 studerende i Sommeren 1876. De følgende Bemærkninger vare nu ikke udtalte i Disfavør af denne enkelte Ansøger, men sigtede til at forelægge et Principspørgsmaal til Ministeriets Bedømmelse.

Den filosofiske Examen var i sin nu værende Form ført tilbage til et Minimum. Der foredroges kun et Fag af en Docent. Skjønt nu Filosofien i den sidst forløbne Menneskealder, ganske vist til Dels ved sin egen Skyld, var kommet i Miskredit, kunde dog billigvis en enkelt Retning af denne Videnskab, saaledes som den var fremtraadt til en given Tid, ikke være afgjørende for Bedømmelsen af denne Videnskabs Værd og Betydning i det hele. Det var ogsaa en Kjendsgjerning, at de empiriske Videnskaber og Filosofien i den nyeste Tid vare indtraadte i den mest levende Vexelvirkning, idet man fra begge Sider bestandig klarere erkjendte hinandens Uundværlighed. Der kunde vises en Mængde Vidnesbyrd herom fra Videnskabernes fremragende Repræsentanter for nærværende Tid i England, Frankrig og Tyskland. Denne nye Bevægelse var imidlertid endnu kun sporadisk kommet til Bevidsthed her hjemme; de studerende levede for største Delen endnu under den Tradition, at Filosofi var enstydig med abstrakt, navnlig Hegelsk Spekulation, og at denne abstrakte Spekulation var uden videnskabeligt Værd. Denne Synsmaade fremkaldte naturlig en Mistillid til den filosofiske Examen, der virkelig ogsaa allerede gennem en Aarrække var blevet betragtet som et onus, man hurtigst mulig

*) Univ. Aarb. 1875—76 S. 43.

maatte se at blive fri for. I Realiteten var Filosofiens Stilling for Øjeblikket imidlertid en ganske anden end efter den her antydede Formening. De abstrakte Spekulationer og konstruerende Systemer vare opgivne, og de „spekulative“ Filosofer i vore Dage kunde tælles. I nøjeste Tilslutning til Erfaringsvidenskaber var det Filosofernes Opgave, ikke nærmest at bygge Systemer, men at udfinde Sandheden, selv om det kun var paa et begrænset og forholdsvis lille Omraade.

Filosofien var med sine nu værende Opgaver og sin nu værende Methode mere end nogen Sinde af højeste Betydning for de Fagstuderende, og det ikke mindst, fordi den aabnede Blikket for Problemer, som vare skikkede til at afværge den maaske vel haandværksmæssige og stundom ukritiske Tilegnelse af Fagvidenskabernes Materiale, hvortil de studerende let bleve tilbøjelige, og skikkede til at give en videre Horizont og et friere Blik paa Livet. At en alsidigere og mere indgaaende Behandling af Stoffet til den filosofiske Examen end den, som kunde finde Sted under den nu værende Ordning, vilde være til stor Gavn for de studerende under alle Fag, var utvivlsomt. Men naar det tillodes studerende at indstille sig til den filosofiske Examen efter at have hørt en eneste filosofisk Forelæsning i et Halvaar, og dette Halvaar efter Omstændighederne altid var et Foraarshalvaar, saa var det netop et Tidsafsnit, hvori der faldt saa mange større og mindre Ferier, at det i Virkeligheden indskrænkedes til 3 Maaneders Forelæsninger, eller rettere til 6 Ugers Forelæsninger og 6 Ugers Examinatorier; men at indstille sig til en Examen efter en saa kort Forberedelse, syntes at være et forgjæves Arbejde.

Under den nu værende Ordning lod der sig tænke en hidtil ikke anvendt Fremgangsmaade. Ministeriet kunde nemlig træffe den Bestemmelse, at naar en studerende ved Sygdom forhindredes fra at fuldende sin Adgangsexamen om Sommeren og først kunde absolvere den i den følgende Januar Maaned, men alligevel ønskede at underkaste sig den filosofiske Examen den følgende Sommer, saa skulde han betids ansøge Ministeriet om Tilladelse til at maatte høre filosofiske Forelæsninger i det Halvaar, som gik forud for hans eventuelle Adgangsexamen. I saa Tilfælde vilde han nemlig komme til at gennemgaa et normalt filosofisk Kursus.

Under 6. April bevilgede Ministeriet derefter, at den paagjældende maatte indstille sig til den filosofiske Prøve i Juni Maaned næst efter.

3. Forelæsninger og Examina under det theologiske Fakultet. Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

Ved Skrivelser af 28. Oktbr., 3. og 30. Novbr. 1876, 18. og 25. Jan., 27. Marts, 6. April og 7. Maj 1877 har Ministeriet meddelt Tilladelse til at aflægge den homiletiske Prøve, skjønt de paagjældende ikke havde deltaget i Pastorseminariets Øvelser.

— N. N. ansøgte i Novbr. 1876 Fakultetet om Tilladelse til at indstille sig til Prøven i patristisk Latin, skjønt han ikke havde hørt Forelæsninger. Andragendet bevilgedes af Fakultetet, da Andrageren, der var Lærer ved det kgl. Blindeinstitut, ved sin Embedsgjerning hindredes i at besøge Universitetet paa den Del af Dagen, i hvilken Forelæsningerne holdes.

— En Student, der var blevet bortvist fra theologisk Embedsexamen, fordi han ved den skriftlige Examen var fundet i Besiddelse af et Kollegiehæfte, androg om Tilladelse til at fortsætte Examen, idet han bemærkede, at han ved Uagtsom-

hed havde medtaget det omhandlede Kollegiehæfte og havde glemt at aflevere det. Fakultetet nægtede at give ham Tilladelse hertil.

— N. N. androg i Februar 1877 om Tilladelse til at indstille sig til Examen i patristisk Latin samtidig med Embedsexamen. I sit Andragende bemærkede han, at han en Gang tidligere havde indstillet sig til først nævnte Examen, at han i 2 Semestre af sin Studietid havde været borte fra Byen og saaledes ej kunnet høre Forelæsninger, samt at han navnlig et Aar tidligere ikke havde haabet saa snart at kunne naa en Afslutning af sit Embedsstudium. Fakultetet bevilgede Andragendet, dog saaledes, at han først absolverede den patristiske Prøve.

— N. N. ansøgte om Tilladelse til at stedes til theologisk Embedsexamen i Juni 1877, skjønt han ej havde hørt Forelæsninger. I en Erklæring af 13. Marts s. A. bemærkede Fakultetet, at det, da han ved sin særegne Stilling (Lærer ved Døvstummeinstituttet) havde været forhindret i at deltage i Universitetets Forelæsninger, intet havde at erindre mod, at Andragendet bevilgedes. Ministeriet bevilgede det derefter under 21. s. M.

4. Forelæsninger og Examina under det lægevidenskabelige Fakultet.

a. Om Udlevering af Lig fra Frederiks Hospital til Brug ved Forelæsninger og Øvelser.

I Skrivelse af 20. Oktbr. 1875 henvendte det lægevidenskabelige Fakultet sig til Direktionen for Frederiks Hospital med Anmodning om, at der for dette Hospitals Vedkommende maatte blive truffet lignende Bestemmelser for Udlevering af Lig til Forelæsninger og Øvelser, som alt vare gjældende for Kommunehospitalet. Det bemærkede, at efter at Straffeanstalterne for største Dele vare blevne henlagte uden for Kjøbenhavn, havde de til Øvelser og Forelæsninger for de medicinske studerende nødvendige Lig saa godt som udelukkende kunnet tilvejebringes fra Stadens Hospitaler, for saa vidt de i disse afdøde Patienter havde været stillede saaledes, at ingen paarørende toge sig af deres Begravelse eller overhovedet gave til Kjende, at de bekymrede sig om deres Lig. Denne Tilgang af Lig var imidlertid i den senere Tid blevet mere og mere sparsom, medens samtidig de studerendes Antal var tiltaget betydeligt. Medens tidligere Almindeligt Hospital var det eneste, hvorfra Lig kunde erholdes, henvendte Fakultetet sig, strax efter at Kommunehospitalet var taget i Brug, til dets Bestyrelse med en Anmodning i saa Henseende og erholdt derpaa det imødekommende Svar, at Hospitalets Forstander var blevet bemyndiget til at udlevere til Anatomikammeret de Lig af afdøde Patienter, om hvis Begravelse der ikke havde meldt sig Slægtninge eller Venner inden Forløbet af 48 Timer efter Dødsfaldet, saa at Ligene kunde afgives tredje Dagen efter Døden. Imidlertid havde ogsaa derefter Tilgangen af Lig været ganske utilstrækkelig, selv efter at det var blevet indført at benytte ogsaa obducerede Lig til Dissektionsovelserne og, saa vidt muligt, til Forelæsningerne, og Misforholdet mellem Antallet af de studerende og Forsyningen med det for dette vigtige Studiefag uundværlige Materiale havde nu naaet en saadan Højde, at Studiet derved led et alvorligt og meget betænkeligt Afbræk. Studenter, som allerede i 3—4 Aar havde været indtegnede til Deltagelse i Dissektionsovelserne, havde saaledes endnu intet Materiale kunnet erholde. Fra det kgl.

Frederiks Hospital havde der hidtil ikke maattet udleveres Lig til Dissektionsovelser, — en Bestemmelse, hvis oprindelige Udspring var Fakultetet ubekjendt, men som i ethvert Tilfælde skrev sig fra en Tid, da Forholdene i mange og væsentlige Henseender vare anderledes end nu. Der var nu ingen saadan Forskjel mellem Frederiks Hospital og Kommunehospital, som i og for sig kunde begrunde forskellige Bestemmelser i denne Henseende, og det var skadeligt for Sagen, at der for det ene Hospital gjaldt en Undtagelsesbestemmelse, som paa forskjellig Maade kunde give Anledning til Mistydning. Større Vægt havde dog Hensynet til, at om der end vistnok kun vilde kunne ventes et ringere Antal af Lig fra Frederiks Hospital, saa vilde dog under de nu værende Forhold selv denne Forøgelse af Materialet for Studeringerne have stor Betydning.

Direktionen for Frederiks Hospital meddelte i denne Anledning under 22. Novbr. næst efter, at da Udlevering af Ligene af de i Hospitalet afdøde frit liggende Patienter, og selv af saadanne, om hvis Begravelse der ikke en bestemt Tid efter Døden havde meldt sig paarørende eller Venner, til Afbenyttelse ved Dissektionsovelser lige saa meget vilde stride mod de for Hospitalet i denne Henseende gjældende Bestemmelser som mod de angaaende dette Forhold i Almindelighed ved forskellige kongelige Reskripter fastsatte Bestemmelser, saa den sig ikke i Stand til at opfylde Fakultetets Anmodning.

Fakultetet tilskrev derefter under 31. Decbr. Direktionen, at det paa Grund af de for Studiet i højeste Grad uheldige Forhold, som vare paaviste i dets første Skrivelse, ansaa det for sin Pligt at fortsætte sine Bestræbelser for Gjennemførelsen af sit Andragende, hvilken det heller ikke efter det modtagne Svar kunde betragte som definitivt afskaaret. Tvært imod mente det af Svaret at kunne slutte, at Direktionen ikke vilde modsætte sig Gjennemførelsen, hvis den ikke følte sig bundet ved ældre Bestemmelser og Anordninger, og at dens Betæneligheder altsaa vilde bortfalde, saafremt disse ældre Bestemmelser bleve ophævede. At dette vilde kunne opnaas, kunde Fakultetet saa meget mindre betvivle, som der jo i de senere Aar paa flere Punkter var gennemført Forandringer i de for Hospitalet gjældende Bestemmelser, selv om disse i sin Tid vare blevne paabudne ved kongelige Reskripter, og det var beredt til i saa Henseende at henvende sig med Andragende til Ministeriet. Naar der imidlertid i Direktionens Skrivelse henvistes til „de angaaende dette Forhold (o: Udleveringen af Lig til Dissektionsovelser) i Almindelighed ved forskellige kongelige Reskripter fastsatte Bestemmelser“, bemærkede Fakultetet, at det kun kjendte de ældre Reskripter af 12. Septbr. 1685, 2. Juni 1730, 3. og 10. Oktbr. 1738, 30. Decbr. 1740 og 20. Jan. 1741, hvori der paabydes Udlevering af Lig af Forbrydere, i det sidst nævnte dog tillige af Lig fra Ladegaarden og de fattiges Sygehuse og Hospitaler, men fra den senere Tid ingen andre officielle Dokumenter end Kskr. 21. Septbr. 1810, som paabyder Udlevering af Lig fra Alm. Hospital, og endelig en hertil sig knyttende nyere Kskr. 25. Novbr. 1841 til den administrerende Direktion for Kjøbenhavns Fattigvæsen, hvis væsentlige Indhold er følgende:

„Da det imidlertid for Kirurgiens og Anatomis Studium er af største Vigtighed, at Akademiet ikke savner et tilstrækkeligt Antal Kadavere, og at disse erholdes, medens de endnu ere friske, skulde Kancelliet tjenstligst anmode den administrerende Direktion for Kjøbenhavns Fattigvæsen om for Fremtiden nøje at vaage over, at de Lig af afdøde Fattigpatienter og Lemmer i Alm. Hospital,

der egne sig til at afleveres til Akademiets Dissektionsstue, afgives dertil snarest muligt, og at denne Aflevering effektueres senest 48 Timer efter Dødsfaldet, saafremt Familien ikke forinden har erklæret at ville besørge Begravelsen.“

Der var saaledes fra Regeringens Side anerkjendt et Princip for Tilvejebringelsen af Lig til Dissektionøvelser, hvormed Fakultetets Andragende til Direktionen i Virkeligheden ikke stod i Strid; thi det kunde dog, især under de nu værende Forhold, ikke anses for at være af væsentlig Betydning, om de afdøde havde været indlagte for det offentlige Fattigvæsens Regning eller ikke, om i det ene eller det andet Hospital, naar de kun havde været ikke blot frit liggende, men ogsaa saaledes stillede, at slet ingen Slægtninge eller Venner bekymrede sig om dem efter Døden. Fakultetet antog imidlertid, at der ved den anførte Ytring i Direktionens Skrivelse maatte være sigtet til kgl. Reskripter, som vare undgaaede dets egen Opmærksomhed eller ikke vare optagne i de Samlinger, der havde staaet til dets Raadighed, og anmodede derfor Direktionen om at erholde nærmere Meddelelser i saa Henseende, forinden der foretoges videre i Sagen.

Under 14. Febr. 1876 tilstillede Direktionen Fakultetet en Oversigt over de ved forskellige kgl. Reskripter og Kancelliskrivelser fastsatte Bestemmelser angaaende Udlevering af Lig til Obluktioner samt til Afbenyttelse ved Dissektionøvelser*). I øvrigt bemærkede Direktionen, at den ikke fandt Anledning til for

Denne Oversigt lyder saaledes:

Bestemmelser angaaende Udlevering af Kadavere til videnskabeligt Brug:

- Reskr. 3. Septbr 1692 angaaende Aflevering af henrettedes Legemer til Landmedikus i Lolland og Falster.
- 12. Juni 1730 ang. Kadaveres Afhentning fra Børnehuset.
  - 20. Juni 1738 ang. et henrettet Kvindemenneskes Anatomering til Gjordemødres Undervisning.
  - 3. og 10. Oktbr. 1738: Direktør-General for Kirurgien maa nyde Kadavere i Kjøbenhavn.
  - 30. Decbr. 1740. De 2 theatra academica skulle skifte Kadavere mellem sig.
  - 20. Jan. 1741: Direktøren for theatrum anatomicum acad. havde anmodet om, at han, ligesom General-Direktør ved theatrum anatom., til Undervisning maatte faa Kadavere ikke blot fra Børnehuset, fattiges Sygehuse eller Hospitaler (civile), men ogsaa fra Ladegaarden, Bremerholm, Stokhuset, Citadellet Frederikshavn og Delinkventer fra Militæretaten, hvilket tilstodes ham.
  - 20. Jan. 1741 ang. Kadavere til Akademiets theatrum anatomicum og til det, hvorpaa af General-Direktør ved Kirurgien doceres. NB. Med Kadavere fra Børnehuset og de fattiges Sygehuse eller Hospitaler skal skiftes.
  - 10. Novbr. 1747 indrømmes Stadsfysikus i Bergen Kadavere efter: 1) dem for Livsstraf arresterede, 2) Malefikanter i Byens Tugthus og 3) Slaver i Fæstningen.
  - 5. Juli 1748 udvider Reskr. 10. Novbr. 1747 til: 1) bortdøende Menneskers Kadavere, som for nogen Misgjerning, saasom Tyveri, Lejermaal i forbudne Led, 3 Gange begaaet Lejermaal, Æresager eller slige grove Ting ere dømt eller arresterede, saa vel som deres, 2) der til Tugthuset formedelst begangen Forseelse enten paa Livstid eller paa visse Aaremaal ere dømt eller for ugudeligt eller liderligt Levned der ere indsatte —, men gik ikke ind paa,

Tiden at gaa nærmere ind paa, hvad Fakultetet havde udtalt, navnlig om, at det formentlig ikke var af væsentlig Betydning, om de afdøde havde været indlagte paa det offentlige Fattigvæsens Regning eller ikke, naar de kun havde været frit liggende m. v., hvilket efter Direktionens Mening turde bero paa en mindre rigtig Opfattelse af Forholdene.

som indstillet, ogsaa at indrømme ham Ligene efter afdøde i Fattighusene og Hospitalerne samt af uægte fødte Børn.

Reskr. 4. Septbr. 1804 bestemmer, at Ligene af Personer, som ere døde i Arresten og som skulle afgives til anatomisk Brug, skulle lægges i Kiste og jordpaa-kastes, før de afgives, hvorhos Levningerne atter skulle lægges i Kiste og begraves i Stilhed.

Kskr. 21. Septbr. 1810 anordner, at ikke blot Ligene af de Personer, som dø paa Hospitalerne og begraves paa det offentlige Regning, men ogsaa af indskrevne fattige, som dø i Distrikterne og begraves for offentlig Regning fra Alm. Hospital, paa Forlangende skulle udleveres til Anatomikammeret ved Universitetet og det kirurgiske Akademi.

Reskr. 16. Oktbr. 1810 indeholder Bestemmelse om Afleveringen af visse i Rasp- og Tugthuset afdøde Forbryderes Lig.

— 2. Febr. 1836 bestemmer, at Kunstakademiet ikke kan faa Kadavere udleverede af Fattigvæsenet til anatomiske Forelæsninger.

Kskr. 25. Novbr. 1841 indeholder nærmere Bestemmelser om Udleveringen af Lig fra Alm. Hospital.

Bestemmelser om Obduktion af Lig paa Hospitaler:

Reskr. 12. Febr. 1754, at Obduktion over de ved Regimenterne af Blessurer døde Soldater ikke skal foretages af den Læge, der har soigneret ham, men af to andre Læger, for Kontrollens Skyld.

Kskr. 20. Febr. 1817 ang. Approbation af Reglementet for Præste Amts Sygehus udtaler, „at der intet kan være til Hinder i, at vedkommende Læger, naar de finde det hensigtsmæssigt, obducere de dødes Legemer i Sygehuset, hvortil Direktionen kan meddele dem Tilladelse.“

— 6. Maj 1830 approberer Regl. for Ribe Sygehus, i hvis Kap. 2 Punkt 9 in fine det hedder, efter at det er udtalt, at Begravelsen skal foranstalles fra Sygehuset, naar nogen dør der: „Dog tillades, dersom det ønskes af vedkommende, Ligets Hjembringelse, naar den syge ej er død af nogen smitsom Sygdom; dog har Lægen Forlov til i Forvejen at anstille Sektion, i Fald han anser samme for fornøden“, hvilket Reglement ogsaa navnlig med Hensyn til dette Punkt paa ny bekræftedes ved Kskr. 20. Juli 1822.

Direktionens Resol. 7. Decbr. 1835 (for Frederiks Hospital) bestemmer, at Obduktion af betalende Patienters Lig ikke maa foretages uden de paarørendes Tilladelse.

Kskr. 21. Juni 1836 approberer Regl. for Aarhus Kjøbstads og Amts Sygehus, hvis 2den Afdeling § 6 har en lignende Bestemmelse som oven for i Regl. for Ribe Sygehus anført, og hvor det in fine hedder: „ — — — dog forbeholdes Lægen forud at anstille Sektion, i Fald han finder samme nyttig og den syge har ligget for offentlig Regning.“

— 30. Novbr 1843 lyder som følger: „Da Regimentskirurg N. N. har forespurgt, hvorvidt han behøver den afdødes Families Samtykke for som Læge ved Nykjøbing Hospital at foretage Obduktion af afdøde Hospitalslemmer, hvor en saadan kunde være i Videnskabens Interesse, hvilken Sag Direktionen har henstillet til Kancelliets Resolution, svarer Direktionen, at Hospitalslægen er uberettiget til at foretage slige Obduktioner, med mindre den afdødes Slægtninge dertil have meddelt deres Samtykke.“

Fakultetet tilskrev derefter under 15. Marts 1876 Direktionen, at det, da det af den tilsendte Fortegnelse troede at maatte slutte, at Fakultetets egentlige Mening ikke havde været klart nok fremsat for Direktionen, idet de paagjældende Bestemmelser ikke syntes at angaa saadanne Lig („af ikke blot frit liggende, men ogsaa tillige saaledes stillede, at slet ingen Slægt eller Venner bekymrede sig om dem efter Døden“), som Fakultetet havde havt for Øje, i Betragtning af Sagens Vigtighed maatte udbede sig, at Direktionen vilde tillade Docenten i Anatomi, Prof., Dr. Schmidt, enten for den samlede Direktion eller for sammes delegerede nærmere at forklare Fakultetets Mening og at fortsætte Forhandlingerne om Sagen. Herpaa svarede Direktionen, at Prof. Schmidt vilde blive indbudt til en nærmere Konference om det foreliggende Spørgsmaal i det nærmest forestaaende Møde af Hospitalets Direktører. Den omhandlede Konference fandt derefter Sted, men førte ikke til noget, idet der fra Direktionens Side definitivt blev erklæret, at den ikke uden højere Bemyndigelse ansaa sig for berettiget til at iværksætte den foreslaaede Foranstaltning.

Ved Skrivelse af 22. Oktbr. forelagde Fakultetet Sagen for Ministeriet med en indtrængende anbefaling af, at der fra dettes Side maatte ydes det Bistand til at afhjælpe den for det lægevidenskabelige Studium saare følelige Mangel, som havde foranlediget det til overhovedet at bringe Sagen paa Bane. Det udtalte, at det ved sin Overvejelse af Sagen var kommet til det Resultat, at det under Hensyn til de nu værende Forhold i det hele vilde ligge nærmest at søge udvirket, at Ligene af alle de i Stadens Hospitalet afdøde Patienter, som havde været indlagte paa Hospitalets egen eller anden offentlig Bekostning, og hvis sociale Stilling tillige var saaledes, at ingen paarørende bekymrede sig om dem efter Døden, maatte kunne anvendes ved de studerendes Undervisning, hvilket hidtil ikke i fuld Udstrækning havde været Tilfældet, da der ikke havde kunnet faas Lig udleverede til Brug ved Forelæsninger og Øvelser paa Frederiks Hospital. Fakultetet antog nemlig, at en saadan Foranstaltning lettest vilde kunne opnaas gennemført, uden at der maatte tyes til Forholdsregler, som kunde tildrage sig Opmærksomhed og vække Anstød i videre Kredse, hvilket det mente, at man saa vidt muligt burde undgaa, og ligesom det fandt, at de humane Hensyn derved i og for sig vilde være fyldestgjorte i saa vid en Udstrækning, som Formaalets uafviselige Nødvendighed tilstedte, saaledes mente det ogsaa, at Foranstaltningen vilde være i nøje Konsekvens med Gangen i den hele Række af officielle Bestemmelser, som i Tidens Løb efterhaanden vare blevne trufne for Ordningen af det paagjældende Forhold. Efter at Fakultetet derefter havde givet en Udsigt over de med Direktionen førte Forhandlinger og forelagt Ministeriet de her hen hørende Aktstykker, indstillede det, at der maatte blive givet Direktionen for Frederiks Hospital Bemyndigelse til at udlevere til Brug ved Forelæsninger og Øvelser under det lægevidenskabelige Fakultet Ligene af de afdøde Patienter, der ikke blot havde været frit liggende og bleve begravede paa Hospitalets Bekostning, men for hvilke der tillige i de nærmeste Dage efter deres Død ikke vistes Interesse fra Slægtninges eller andre paarørendes Side ved Henvendelse i Hospitalet i Anledning af Begravelsen.

Over dette Forslag begjærede Ministeriet en Erklæring fra Direktionen, hvilken den modtog under 21. Febr 1877. Direktionen bemærkede heri, at det Forslag, som nu forelaa fra det lægevidenskabelige Fakultet, allerede var frem-

kommet i 1810 fra den specielle Direktion for Alm. Hospital og af denne var blevet begrundet med, at den ikke var i Stand til at levere saa mange Kadavere, som der var Trang til. Men skjønt den da værende Direktion for Frederiks Hospital i sin Midte havde Mænd som Lægerne Bang, Callisen og Winsløw, udtalte den sig dog enstemmig og, nærmest paa Foranledning netop af de nævnte Mænd, aldeles bestemt mod at fremme et saadant, med Hospitalets Fundats og Bestemmelser aldeles uforeneligt Forslag.

Under de Forhandlinger, der gik forud for det nu foreliggende Forslag fra det lægevidenskabelige Fakultet, og navnlig ved den mundtlige Forhandling med Professor Schmidt, udtalte den nu værende Direktion, at den lige saa lidt som dens Forgænger kunde anse sig hverken for beføjet eller navnlig for berettiget til at gaa ind paa Fakultetets Forslag. Den fremhævede i saa Henseende, at de gjældende Bestemmelser om Udlevering af Kadavere til Dissektion kun angik Lig af Personer, der døde

1. i Straffeanstalter,
2. i Arrester, hvor de hensidde som tiltalte for Misgjerninger,
3. i Hospitaler, naar de der ikke blot have ligget som Patienter for Fattigvæsenets Regning, men de derhos blive begravede for det offentlige Fattigvæsens Regning,
4. i Distrikterne i Byen som fast indskrevne fattige, naar de efter deres Død ved Fattigvæsenets Foranstaltning blive begravede og Omkostningerne for Begravelsen udredes af det offentlige Fattigvæsen,
5. i Byen og uden i levende Live at have været under Fattigvæsenets Forsorg, naar de afgives til Alm. Hospital samt derfra begraves for det offentlige Fattigvæsens Regning.

Da nu Fund. for Frederiks af Hospital 6. Avg. 1756 derimod i klare Ord fremhæver, at den frie Optagelse og Behandling i Frederiks Hospital ikke paa nogen Maade skal eller en Gang maa betragtes som Fattighjælp, hvad baade Plan for Fattigvæsenet i Kjøbenhavn 1. Juli 1799 § 92 jfr. § 96 og Justitsministeriets Skrivelse 10. Avg. 1860, hvori ethvert Krav paa Refusion for udenbys forsørgelsesberettigede Personer udtrykkelig frakjendes Hospitalet, hævder og anerkjender, og da den „tilborlige og skikkelige Begravelse“, som i Intimationen til Hospitalets Fundats udtrykkelig tilsiges de Patienter, som i Hospitalet „under Lægens Haand ved Døden skulde blive bortkaldede“, for Hospitalets Regning, altsaa ogsaa lige saa lidt kan stilles lige med en af det offentlige Fattigvæsen ydet Begravelse, som den jo er det offentlige Fattigvæsen aldeles uvedkommende, kunde Direktionen ikke noget Øjeblik være i Tvivl om, at de Bestemmelser, der gjaldt om Ligs Udlevering i Almindelighed, ikke kunde komme til Anvendelse paa Personer, der døde paa Frederiks Hospital, fordi det vilde staa i Strid med Fundatsens Ord og Aand. Det blev under den omtalte Diskussion til fulde anerkjendt, i hvor høj en Grad det var i Videnskabens Interesse, at der til enhver Tid kunde være det fornødne Undervisnings- og Øvelsesmateriale tilstede; men det blev tillige fremhævet, at en Ordning som den, Fakultetet ønskede, kun i en rent forsvindende Grad kunde bidrage til at afhjælpe Mangelen, at den maatte befrygtes at ville skade Hospitalets Interesser, og at en saadan Ordning, der ikke vilde kunne træde i Kraft uden en offentlig Bekjendtgjørelse, altfor let vilde kunne bringe den Animositet, som uomtvistelig i en høj Grad var tilstede, ikke blot mod Ligenes Be-

nyttelse til Dissektion, men endogsaa mod deres Obduktion, og som navnlig i de sidste Aar gjentagende havde udtalt sig stærkt, til at blusse op, og mulig fremkalde Situationer, der i en endnu højere Grad kunde vanskeliggjøre Tilvejrbringelsen af det til Undervisningens og Ovelsernes Fremme nødvendige Materiale. Da Fakultetet imidlertid ikke des mindre havde troet at maatte fastholde sit Standpunkt, og Sagen, noget anderledes formuleret, ved Ministeriets Foranstaltning paa ny kom til Forhandling i Direktionen, delte den sig i et Flertal og et Mindretal.

Flertallet havde efter en moden og gjentagen Overvejelse ikke kunnet opgive sin tidligere Opfattelse, og kunde saaledes ikke anbefale det lægevidenskabelige Fakultets foreliggende Indstilling. De Grunde, der i saa Henseende vare bestemte for Flertallet vare følgende.

1. Flertallet kunde, saaledes som Forholdene nu en Gang vare, ikke andet end opfatte en Ordning som den foreslaaede som principiel uforenelig med Fundatsens Aand og Ord, og naar det af det lægevidenskabelige Fakultet var fremhævet, at der navnlig i den senere Tid havde fundet flere og til Dels betydelige Forandringer Sted i den oprindelige Fundats, maatte Flertallet bemærke, at alle disse Forandringer vare saa langt fra at staa i Strid med Fundatsens Aand og Ord, at de snarere maatte siges at indeholde en tidsvarende Udvikling af Fundators Tanker og Hensigt og at staa i bedste Samklang med den.
2. Naar Fakultetet havde lagt Vægt paa, at Ligene fra alle de i Stadens Hospitaler afdøde Patienter, som havde været indlagte paa Hospitalets egen eller paa anden offentlig Bekostning, skulde kunne udleveres til Brug ved Undervisning og Øvelser, naar ingen paarørende bekymrede sig om dem efter Døden, og at en saadan Udlevering derfor formentlig ogsaa burde finde Sted fra Frederiks Hospital, henledede Flertallet Opmærksomheden paa, at Frederiks Hospital lige saa lidt eller lige saa meget hørte til Stadens Hospitaler som Garnisons- eller Søetatens Hospital, og formentlig lige saa lidt i denne Henseende kunde stilles lige med Stadens Hospitaler (Kommunehospitalet og Alm Hospital), som Maaden, hvorpaa Omkostningerne for den syges frie Kur og Pleje paa Frederiks Hospital, Garnisons Hospital og Søetatens Hospital udredes, kunde stilles sammen med fri Kur og Pleje paa Kommunens Hospitaler for det offentlige Fattigvæsens Regning, samt at det endelig efter de bestaaende Forskrifter ikke en Gang var den frie Kur og Pleje paa Kommunens Hospitaler, der berettigede til Udlevering af saadanne Patienters Lig til Dissektion, men ene og alene disse Ligs Begravelser for det offentlige Fattigvæsens Regning og ved dets Foranstaltning.
3. Flertallet havde derhos haft Vanskelighed ved at indse, at den af Fakultetet foreslaaede Ordning, som i saa høj Grad vilde komme i Strid med Fundatsens nu værende Indhold og Bestemmelser, maatte anses for den eneste og bedste Udvej til Opnaaelsen af det tilsigtede Ojemed, saa længe Fakultetet, i Henhold til, hvad der oven for var udviklet, ikke blot havde Alm. Hospital og Kommunehospitalet at holde sig til, men end videre Arrestlokalerne og Straffeanstalten for Kvinder her i Byen, Straffeanstalten i Vridsløselille, Lemmeafdelingen paa St. Hans Hospital ved Roskilde, Lemmeafdelingen ved Sindssygeanstalten for uehelbredelige i Viborg og Straffeanstalten

i Horsens, og dertil hjemlede de bestaaende Forskrifter det formentlig Ret. Det skulde nu vel være Tilfældet, at der fra alle disse Hospitaler og Anstalter kun modtoges og navnlig i de sidste Aar kun var modtaget Lig fra Kommunehospitalet og fra Alm. Hospital; men det var ikke des mindre Fakultetets ubestridelige Ret — rigtignok for egen Regning — at fordrø sig de Lig, som faldt ind under de bestaaende Forskrifter, tilsendte fra alle de nævnte Institutioner og Anstalter. Det havde derfor forekommet Flertallet rimeligere at slaa ind paa denne Vej end at anbefale en Ordning, der ikke vilde kunne effektueres uden en væsentlig Afvigelse fra den for Frederiks Hospital bestaaende Fundats. Flertallet bemærkede i øvrigt, at det vel ikke var i Stand til med Bestemthed at oplyse, hvor mange Lig der aarlig udleveredes fra Kommunehospitalet, men at det havde Grund til at antage, at Antallet vilde kunne anslaaes til mellem 20 og 30 aarlig, og at Antallet af de fra Alm. Hospital udleverede Lig havde været:

i Aarene 1853—57...	341	eller i Gjennemsnit aarlig	68
— 1858—62...	313	—	68
— 1863—67...	276	—	55
— 1868—72...	405	—	81
— 1873—76...	292	—	73,

saa at Antallet af de Lig, som fra Kommunens 2 Hospitaler aarlig leveres til Materiale for Undervisning og Øvelser, kunde anslaaes til c. 100 à 120.

4. Det havde forekommet Flertallet, at der i alt Fald kun da turde være tilstrækkelig Grund til at træffe en mod Fundatsen for Frederiks Hospital saa stridende Bestemmelse, som den af Fakultetet foreslaaede, naar der derved kunde opnaas noget væsentligt til Undervisningens og Øvelsernes Fremme; men da det efter en af Hospitalets Inspektion, saa godt som det lod sig gjøre, for de sidste 6 Aar anstillet Undersøgelse havde vist sig, at Antallet af de Lig, som overensstemmende med Fakultetets Forslag vilde have kunnet afgives, næppe noget Aar vilde have overstegtet 3, og den Fordel, som ved en saadan Udlevering af Lig fra Frederiks Hospital, vilde kunne opnaas for Videnskaben, saaledes i ethvert Fald vilde blive ringe og aldeles forsvindende, turde der efter Flertallets Skjøn heller ikke for saa vidt være tilstrækkelig Grund til at forandre Fundatsen.
5. Flertallet følte sig end videre fuldt overbevist om, at en Gjennemførelse af Fakultetets Forslag i en væsentlig Grad vilde indvirke skadelig paa Hospitallets Belæggelsesforhold, ikke fordi saa mange vilde komme til at blive berørte deraf, — thi, som berørt, vilde deres Tal sikkert kun blive forsvindende, — men fordi Publikum, der ikke var og ikke kunde være saa nøje kjendt med Forholdene, vilde skræmmes, naar en Bekjendtgjørelse om den indtraadte Forandring i Fundatsens Bestemmelser fandt Sted. At en saadan Bekjendtgjørelse maatte finde Sted, ansaa Flertallet efter sin Opfattelse og efter, hvad der ikke blot ellers ved Forandringer eller Tilføjelser til Hospitallets Fundats, men ogsaa, efter hvad der i lignende Anledninger — f. Ex. ved Fastsættelsen af nogle nærmere Bestemmelser om dette Forhold for Almindelig Hospitals Vedkommende i 1842 — havde fundet Sted, for uundgaeligt, saa meget mere som en saadan Bekjendtgjørelse alene af den Grund maatte synes nødvendig, for at de indlagte Patienters paarørende eller Venner

kunde vide, hvad de havde at rette sig efter. Den Animositet, som alene Bekjendtgjørelsen om denne Indførelse af en Ordning, der hidtil ikke havde gjældt for Frederiks Hospital, vilde fremkalde, vilde faa Næring ved ethvert indtrædende Tilfælde, der selv med den største Agtpaaivenhed ikke altid vilde kunne undgaas og var hændet (for et andet Hospital), hvor en, der ingenlunde var venne- eller frændeløs, men hvis Tilstand var blevet Venner og Frænder ubekjendt, urettelig var afgivet til Dissektion.

6. For Alm. Hospitals og Kommunehospitalets Vedkommende var det yderst vanskeligt at give saa betryggende Forsigtigheds Forskrifter og at iagttage en saadan Agtsomhed, at ingen Udlevering af Lig til Dissektion, som kom i Strid med de bestaaende Forskrifter, fandt Sted; men paa Frederiks Hospital vilde det saa at sige blive umuligt. Vanskeligheden existerede paa intet af Hospitalet:ne i nogen væsentlig Grad med Hensyn til dem, der selv lode sig indlægge eller indlagdes af Slægt og Venner, skjønt den ogsaa her kunde indtræde, idet det ikke blot kunde tænkes, men ogsaa af og til indtraadte, at Slægt og Venner paa Grund af en eller anden Forhindring først flere Dage efter Dødsfaldet kunde findes eller indfandt sig og fordrede Liget udleveret til egen Begravelse, eller oplyste, at den afdøde var i en Begravelseskasse, hvorved altsaa Begravelsen ved Fattigvæsenets Foranstaltning faldt bort og dermed Betingelserne for Ligenes Udlevering. Men efter de bestaaende Forskrifter skulde Ligene udleveres, og maatte vel i det mindste om Sommeren absolut udleveres, senest 48 Timer efter Døden, og paa Frederiks Hospital var det, efter Inspektionens Opgivende, gjentagende sket, at Slægt og Venner først Dagen før Begravelsen vare mødte og havde fordret Liget udleveret, ligesom det andetsteds var indtruffet, at Slægt og Venner efter Begravelsen havde ønsket Liget opgravet, for at det kunde bringes til en anden Grav eller andetsteds hen. Vanskeligheden indtraadte for Alm. Hospitals og Kommunehospitalets Vedkommende navnlig, hvor Talen var om tilskadekomne, der indbragtes af Folk, der ikke kjendte Patientens Forhold og Familie, naar Patienterne selv vare i en saadan Tilstand, at de intet kunde meddele derom. Og dog droges der for disse 2 Hospitalers Vedkommende, ved Foranstaltning af det offentlige Fattigvæsen, der, i alt Fald foreløbig, maatte overtage Omkostningerne for de indbragte tilskadekomnes Kur og Pleje — i fornødent Fald ved Paakaldelse af Politiets Hjælp — strax Omsorg for at udfinde, hvem de paagjældende vare, og hvor de hørte hen. Men for Frederiks Hospitals Vedkommende vilde Indhentelsen af saadanne Oplysninger, hvis de tilskadekomne kort efter Indbringelsen i Hospitalet afgik ved Døden, næsten i intet Tilfælde kunne indhentes i rette Tid, fordi Hospitalet ikke var indrettet paa at foretage en saadan Undersøgelse, og ikke let vilde kunne indrettes derpaa, i alt Fald næppe uden pekuniære Ofre, der ikke vilde staa i Forhold til Udbyttet og kun stod i daarlig Harmoni med Hospitalets mindre gode pekuniære Omstændigheder. Der vilde imidlertid paa Frederiks Hospital i Kraft af Fundatsens Bestemmelser ikke let kunne blive Tale om andre Ligs Afgivelse til Disposition, end Ligene af indbragte tilskadekomne, da Forhold og Vilkaar for alle deres Vedkommende, der ellers indlagdes og optoges i Hospitalet efter Fundatsens Bestemmelser lige fra Optagelses Øjeblikket af vilde være bekjendte, og de i Frederiks Hospital optagne Patienter saa godt

som aldrig kunde tænkes saaledes situerede, at deres Slægt og Venner, saa længe den nu herskende Animositet bestod, efter Døden skulde kunne delinkvere dem, naar de vidste, at Ligene i saa Fald afgaves til Dissektion. De paa Frederiks Hospital indbragte tilskadekomne vilde altsaa, hvis Fakultetets Forslag toges til Følge, for Fremtiden blive ugunstigere stillet, end paa Kommunens Hospitaler, hvor saadanne Patienter, i alt Fald foreløbig, hjemfaldt til Fattigvæsenets Forsorg, netop fordi de intet havde med det offentlige Fattigvæsen at gjøre, — et Forhold, der havde forekommet Flertallet mindre rigtigt.

Direktionens Flertal troede saaledes ikke at kunne anbefale det af Fakultetet stillede Andragende, men mente endogsaa tvært imod af de oven for anførte Grunde at maatte fraraade, at der foretoges en saadan Forandring i Hospitalets Fundats, som Modtagelsen af Fakultetets Forslag formentlig maatte nødvendiggjøre, saa meget mere som en saadan Forandring kunde lade befrygte, at det Hospital, hvis særlige Opgave det nu en Gang var blevet paa anden Maade at tjene Videnskaben, og som derfor af al Magt maatte stræbe efter at sikre denne det dertil fornødne Materiale, naar den tilsigtede Ordning indførtes, kunde blive saaledes stillet, at det kun paa en mindre tilfredsstillende Maade vilde kunne løse sin en Gang satte Opgave og naa sit en Gang anviste Maal.

Et Mindretal af 2 af Direktionens Medlemmer, der ikke havde kunnet slutte sig til den oven for udviklede Opfattelse, bemærkede følgende: Det vilde ikke fra nogen Side blive bestridt, at Afhjælpingen af den Trang, der havde dikteret Fakultetets Andragende, var i høj Grad af Vigtighed for Videnskaben, og at det altsaa ogsaa for saa vilt laa i dette som i andre Hospitalers egen Interesse, saa vidt muligt at medvirke hertil; men naar dette forholdt sig saa, da var det formentlig ogsaa en ligefrem Pligt for Frederiks Hospital at vise saa stor Imødekommen i denne Sag, som andre hermed i Betragtning kommende Hensyn og Interesser tilstedte. Spørgsmaalet blev da, om der kunde paavises saadanne Hensyn og Interesser, som vilde gjøre det utilraadeligt at tage Fakultetets Henstilling til Følge, og det var dette Spørgsmaal, som Mindretallet troede at maatte besvare benægtende. Ganske vist erkjendtes det ogsaa fra Mindretallets Side til fulde, at Forholdets særegne Beskaffenhed vilde nødvendiggjøre en høj Grad af Forsigtighed og Hensyntagen ved Anvendelsen af den Bemyndigelse, Fakultetet havde ønsket overdraget Hospitalet, og at navnlig et saadant Hensyn maatte tages saa vel til vedkommende afdøde selv, som ogsaa og fornemmelig til deres efterladte; det maatte derfor formentlig ogsaa bestemt fastholdes, at ingen som helst Udlevering maatte finde Sted af Lig af Personer, hvis efterlevende Slægt eller Venner kjendtes eller af Hospitalet havde kunnet opspørges, eller endog blot af saadanne, der, forinden de afgik ved Døden, paa en eller anden Maade havde lagt deres Ønsker om at blive jordede urørte for Dagen. Men naar dette iagttoges, naar den omhandlede Foranstaltning saaledes kun vilde blive bragt i Anvendelse med Hensyn til Lig af Personer, for hvis Vedkommende der ikke forelaa en saadan udtalt eller endog blot præsumeret Modvilje derimod, som ikke blev reklameret af nogen, og som ingen havde kunnet foranlediges til at reklamere, fordi de ikke kjendtes, som Hospitalet altsaa efter den fastsatte Tids Forløb vilde have at besørge jordede, da kunde Mindretallet for sit Vedkommende ikke finde nogen Betænkelse ved, at der herom toges Bestemmelse, idet man ikke deri kunde se noget mod Huma-

nitetens Fordringer stridende eller noget i øvrigt anstødeligt, ligesom man ogsaa holdt sig forvisset om, at den Bemyndigelse, der i Henhold hertil maatte blive overdraget Hospitalet, og om andet end en saadan Bemyndigelse var der jo ikke Spørgsmaal — til enhver Tid vilde blive benyttet, med den største Hensynsfuldhed. Ej heller havde Mindretallet kunnet samstemme i de Betragtninger, i Henhold til hvilke Flertallet havde forment, at en Opfyldelse af Fakultetets Ønske vilde være fundatsstridig, for Fakultetets Skyld unødvendig og for Hospitalets egen Skyld utilraadelig. Det maatte i alt Fald anses for overmaade tvivlsomt, hvorvidt Iværksættelsen af den omhandlede Foranstaltning med Føje vilde kunne siges at komme i Strid med Fundatsens Aand og Ord. At argumentere fra foreliggende og positive Bestemmelers Aand, var altid forbundet med nogen Mislighed, og det var saa langt fra, at den i Intimationen til Fundatsen indeholdte Antydning af, at der skulde tilkomme afdøde Patienter en „tilbørlig og skikkelig Begravelse“, havde fundet noget tilsvarende almindeligt Udtryk i selve Fundatsen, at der i denne angaaende dette Punkt kun fandtes en enkelt, ganske singular Bestemmelse, nemlig i § 10 angaaende Soldater, der ved Døden afgik i Hospitalet; men heraf at udlede en almindelig Regel, lod sig dog næppe gjøre. Under alle Omstændigheder vare de Hindringer for Foranstaltningens Gjennemførelse, som Fundatsen maatte antages at frembyde, jo ikke af anden Beskaffenhed, end at de ved Ministeriets Medvirkning vilde kunne fjernes. — Mellem Frederiks Hospital paa den ene og Kommnehospitalet og Alm. Hospital paa den anden Side var der i den her omhandlede Sammenhæng egentlig kun den Forskjel, at der for de tvende sidst nævnte Hospitaler alt havdes Bestemmelser af samme Art som dem, om hvis Indførelse for Frederiks Hospital der nu var Spørgsmaal. Af de for de nævnte kommunale Hospitaler gjældende Regler kun hjemlede Udlevering til Fakultetet af Fattiglig, syntes ikke i saa Henseende at kunne tillægges videre Betydning; thi det turde ikke være tilstrækkelig begrundet og i alt Fald kun lidet stemmende med Nutidens Begreber, om man vilde antage, at den Omstændighed, at en Person ved sin Død er under det offentlige Fattigvæsens Forsorg, skulde kunne hjemle en i Forholdets Natur liggende Ret til at unddrage hans Lig en Beskyttelse, som ellers maatte tilkomme alle andre. Havde man derfor til Dato kunnet opretholde de under en anden Retsopfattelse givne Bestemmelser om Udlevering af Fattiglig, syntes man med samme Føje nu at maatte kunne fastsætte lignende Bestemmelser om Lig af Ikke-Fattiglemmer, saafremt saadant i øvrigt maatte findes anbefaleligt. Om og da af hvilke Grunde det lægevidenskabelige Fakultet ikke fuldt ud benyttede den Adgang, der alt stod det aabent, til at erholde Lig udleverede andetsteds fra, kunde Mindretallet ikke have nogen Mening om; men den særdeles Vægt, Fakultetet lagde paa at faa en lignende Udlevering fastsat for Frederiks Hospital, uagtet Fakultetet ikke kunde være ubekendt med, at det kun vilde være et ringe Bidrag, der derfra kunde ventes, bar Vidnesbyrd om, at der var en virkelig Trang tilstede, som Fakultetet stræbte af al Magt at overvinde. Flertallets Frygt for, at der ved en Foranstaltning som den nævnte lettelig vilde afstedkommes en for Hospitalet skadelig Opinion, kunde Mindretallet ikke dele. Mindretallet havde ikke tænkt sig, at det af Ministeriet vilde blive fundet hensigtsmæssigt, end sige nødvendigt, at der om den Bestemmelse, der maatte blive truffet, blev udstedt nogen offentlig Bekjendtgørelse, navnlig ikke, saafremt Ministeriet maatte dele Mindretallets Formening om, at en saadan Bestemmelse ikke vilde udkræve nogen Fun-

datsforandring; men selv om en slig Offentliggjørelse skulde anses fornøden, vilde det ikke heri se noget i den omhandlede Henseende betænkeligt, naar Bekjendtgjørelsen tillige kom til at indeholde Oplysning om de Betingelser, under hvilke der alene kunde blive Spørgsmaal om at bringe Regelen i Anvendelse, og naar disse da fastsattes saaledes, som oven for var antydet. — At det endelig for Frederiks Hospital skulde være forbundet med større Vanskelighed at paase hine Betingelsers nøjagtige Overholdelse, end for de andre Hospitaler, fra hvilke Udlevering af Lig til Brug for Fakultetet alt fandt Sted, kunde Mindretallet aldeles ikke indse, og det skjønnede heller ikke rettere, end at de pekuniære Ofre, som hertil vilde udkræves, vilde blive af en meget underordnet Betydning.

I Henhold til det anførte fandt Mindretallet ingen Betænkelighed ved at anbefale Fakultetets Andragende til at tages til Følge. Men det gjentog, at det herved forudsatte, at det overlodes Direktionen selv, for Benyttelsen af den Bemyndigelse, der maatte blive den overdraget, at stille alle de Betingelser og Forbehold, som maatte være fornødne, for at behørig Forsigtighed og Hensyntagen kunde blive udvist ved Regelens Anvendelse, og at det navnlig bestemt fastholdt, at det ingenlunde kunde komme an paa, om den afdøde havde været frit liggende eller ikke, men at Foranstaltningerne kun kunde komme til at gjælde om de ubekjendte, om dem, som ingen reklamerede inden Tiden for Begravelsen, og som Hospitalet hverken havde eller havde kunnet skaffe sig nogen Kundskab om, samt derhos under Betingelse af, at der ikke fra de paagjældende selv forelaa nogen Tilkjendegivelse af Modvilje mod Regelens Anvendelse for deres Vedkommende.

Ved Skrivelse af 15. Marts satte Ministeriet det lægevidenskabelige Fakultet i Kundskab om denne Erklæring og begjærede, foranlediget ved denne, Fakultetets Erklæring om følgende Punkter:

1. hvor stort Antallet var af de Lig, der gennemsnitlig i de sidste 5 eller 10 Aar havde været til Disposition tillige med Forklaring om de studerendes Antal, samt
2. hvor mange Lig der i Forhold til dette burde have været tilstede for at tilfredsstille det nødvendige Krav, under Iagttagelse af en stræng Orden i den Henseende ved Ligenes Fordeling ved Dissektionøvelserne og Forelæsningerne;
3. om Rettigheden fra de af Direktionen nævnte Straffeanstalter og Sindssygeanstalter blev benyttet, og i benægtende Fald om Aarsagen til, at dette ikke skete;
4. om Fakultetet kunde kontrollere, at alle de Lig, som Hospitalerne skulde afgive, bleve afleverede;
5. hvorvidt Fakultetet havde tænkt sig, at Udbyttet fra Frederiks Hospital vilde være saa ringe, som Direktionen oplyste, at det vilde blive, 3 à 4 Lig aarlig, hvorved Ministeriet bemærkede, at den Omstændighed, at der kun kunde blive Spørgsmaal om saa faa Lig vel syntes at afkræfte Sagens Betydning for det lægevidenskabelige Studium, men paa den anden Side syntes at afgive en Grund mere til i den omhandlede Henseende at lade Frederiks Hospital blive i det væsentlige samme Regel undergivet som Kommunehospitalet.

Fakultetets Svar blev afgivet under 17. Juni. De stillede Spørgsmaal besvaredes i den Rækkefølge, i hvilken de vare fremsatte, og skulle paa samme Maade omtales her.

ad 1. Til offentlig Brug anvendtes Lig ved de af Docenten i Operationslære holdte Demonstrationer og Øvelser, til Demonstrationspræparater ved de anatomiske Forelæsninger og til Forfærdigelse af Præparater for den anatomiske Samling, samt til Examensprøverne i Dissektion. Til umiddelbar Brug for de studerende anvistes der Lig baade til Dissektionsovelser og til private Øvelser i Operationer, altid saaledes, at Fordelingen skete efter bestemte Regler med Hensyn til Antallet af Deltagere og i bestemt Rækkefølge efter Indtegningslisten. Af disse forskellige Formaal stod selvfølgelig det nødvendige Behov for de offentlige Forelæsninger og Øvelser i første Række. Operationsøvelserne krævede det langt overvejende Antal af Lig; ved de anatomiske Forelæsninger var Forbruget forskjelligt efter de Afsnit af Faget, som bleve foredragne. Saa vidt muligt toges der altid Hensyn til, at de studerendes Krav paa Materiale til den nødvendige Selvøvelse ikke blev tilsidesat, og streng Økonomi paabød de nu værende Forhold af sig selv. I anden Række fulgte Dissektionsovelserne, dog kun i en begrænset Tid af Aaret, som for øvrigt i de sidste Aar var blevet ulstrakt noget ud over det tidligere foreskrevne, for saa vidt Vejrforholdene havde tilladt det. De private Operationsøvelser bleve dels henlagte til den Aarstid, hvori Dissektionsovelserne hvilede, dels anvistes der til dette Brug kun Lig, som helt eller til Dels vare uanvendelige til Dissektion. Af de ved Forelæsninger og Operationsøvelser anvendte Lig bleve for øvrigt i Regelen nogle Legemsdele endnu brugelige til Dissektion, og det var fornemmelig ad denne Vej, at der kunde tilflyde de mere arbejdslystne studerende noget mere Materiale, eller raades Bod paa indtrufne Uheld og Mangler ved det, som var fordelt efter den forud bestemte Rækkefølge. Herved blev det imidlertid umuligt ganske nøjagtig at opgive, hvor meget Materiale der i alt var blevet anvist de studerende til Dissektionsovelser, og for disses Vedkommende var Forholdet i Virkeligheden ikke fuldt saa ugunstigt, som det syntes efter neden staaende Fortegnelse over Antallet og Fordelingen af de tilbragte Lig.

Denne Fortegnelse, der var meddelt af Docenten i Anatomi, omfattede de sidste 6 Aar, i hvilket Tidsrum Examen efter den ved Forandringen i 1870 indtraadte Afbrydelse havde været i regelmæssig Gang, saa at det blev muligt, ved at sammenholde Antallet af Lig med Antallet af Kandidater, tilnærmelsesvis at bedømme, hvor meget Øvelsesmateriale enhver af disse i sin Studeretid kunde have haft til Raadighed. Tilgangen af Lig fra Kommunehospitalet havde i en Del af dette Tidsrum været standset; men i det sidste Aar, som dog viste det ugunstigste Forhold, havde den atter været i regelmæssig Gang.

	Til offentlig Brug.	Til Dissek- tionsovelser.	Til private Operationsovelser.	I alt.
I Aaret 1871 anvendtes	39	30	28	97.
— 1872 —	48	22	18	88.
— 1873 —	33	28	24	85.
— 1874 —	31	25	18	74.
— 1875 —	29	33	15	77.
— 1876 —	34	25	14	73.

Det aarlige Gjennemsnitstal af Kandidater havde, beregnet efter de 12 sidst afholdte Examina, været c. 45. Det var ikke muligt bestemt at angive, hvor meget Materiale der netop maatte anses for nødvendigt, navnlig til Dissektionsevelser, der have saa stor fundamental Betydning for det lægevidenskabelige Studium; meget afhang i saa Henseende af den enkelte studerendes naturlige Anlæg og ikke mindre af den saare forskjellige Beskaffenhed af Materialet. For øvrigt laa det jo i Sagens Natur, at det strængt nødvendige, selv om det lod sig afgrænse, kun vilde kunne betragtes som et Minimum, hvis Opnaaelse endnu ingeulunde kunde siges at fyldestgjøre billige Krav. Som Maalestok for Bedømmelsen af Forholdet mellem Antallet af studerende og det Øvelsesmateriale, som havde kunnet tilfalde dem, henpegede Fakultetet paa, at Studenten ved efterhaanden at faa et helt Lig til sin Raadighed netop vilde kunne naa at præparere de forskjellige Legemsdele 1 eller 2 Gange — hvilket sidste for de fleste Legemsdeles Vedkommende maatte siges at være nødvendigt for at kunne faa tilstrækkelig Indsigt i deres Bygning —, og den Række elementære Opgaver, som man lagde til Grund for Examensfordringerne i Dissektion, vilde han kun for en Del kunne gjenneemgaa 2 Gange. Selv denne tarvelige Øvelse kunde imidlertid under de nu værende Forhold næppe opnaas i Gjennemsnit, saa meget mindre som et stort Antal af de tilbragte Lig i Forvejen vare obducerede i Hospitalerne, hvorved flere Legemsdele fuldstændig eller til Dels gik tabte for Dissektionen; for mange af de studerende blev Øvelsen indskrænket til et Minimum, som laa langt under det ønskelige Jævnmaal, og kun ganske undtagelsesvis kunde der gives en enkelt, som attraaede det, Lejlighed til Præparation ud over de elementære Formaal.

- ad 2. Af de forskjellige Anstalter, som Hospitalsdirektionen havde henvist til, var der kun en, hvorfra Fakultetet efter de gjældende Bestemmelser havde Ret til at kræve Lig udleverede, nemlig Straffeanstalten paa Christianshavn, men selv dette kun med visse Indskrænkninger, i hvilken Henseende Fakultetet henviste til et som Bilag følgende Brev fra Kontoret for Fængselsvæsenet*).
- Med den nu værende Ordning af Fængselsvæsenet og Strafferetsplejen vilde

*) Dette Brev lyder saaledes:

„For Straffeanstaltens Vedkommende er der med Hensyn til Ligs Aflevering til det kirurgiske Akademi ene givet Bestemmelser for Straffeanstalten paa Christianshavn, nemlig ved Kskr. 21. Septbr. 1810, der gjaldt alle de der værende Forbrydere; men Bestemmelsen indskrænkedes senere ved Kskr. 16. Oktbr. s. A. til Tugthus-Livs fanger og til saadanne Forbedringshusfanger, om hvilke efter deres Død ingen af deres paarørende melde sig for at besørge deres Begravelse. De Lig, der ikke afleveredes til Akademiet, begravedes tillige med dem af henrettede Forbrydere paa en egen Kirkegaard uden nogen anden Ceremoni end Jordpaakastelsen, indtil 3. Juli 1871. fra hvilken Tid Begravelsen sker paa den almindelige Kirkegaard. Fra Aaret 1870 er Straffeanstalten paa Christianshavn, der tidligere var baade for mandlige og kvindelige Forbrydere, alene for kvindelige. Dels som Følge heraf og dels paa Grund af den nye Straffelov 10. Febr. 1866 er Antallet af Fanger sunket fra over 1000 til lidt over 150, blandt hvilke der kun findes 18 Livsfanger. Den sidste Gang, der afleveredes Lig fra Anstalten til Akademiet, var den 30. Decbr. 1872.

der kun kunne ventes omtrent et Lig hvert andet Aar. Allerede for saa vidt var der altsaa kun ringe Opfordring til vedblivende at hævde Fakultetets Ret, og idet det ved Siden heraf henviste til Fængselsdirektørens Ytringer i den medfølgende Skrivelse (s. Noten) om de Grunde, som gjorde det ønskeligt for Anstalten at fritages for sine Forpligtelser, ansaa Fakultetet det for tilstrækkelig forklaret, hvorfor Retten i de sidste 4 Aar ikke var blevet gjort gjældende. Hvad angik Straffeanstalterne ved Vridsløselille og i Horsens henpegede Fakultetet paa de iøjnefaldende Misligheder og Ulemper, som den lange Transport af Ligene derfra i flere Henseender vilde frembyde, og paa et Forhold, som det i det mindste vilde blive saare vanskeligt at ordne, nemlig Begravelsen af Ligene, der jo efter Afbenyttelsen skulde jordes paa en Kirkegaard. Dette skete nu ved det Hospitals Foranstaltning, hvorfra Liget var bragt, og hvortil det, efter at være benyttet, atter blev bragt tilbage; men Fakultetet raadete hverken over Personale eller Jord til selv at besørge Begravelsen, og med de kjøbenhavnske Kirkegaardsforhold turde det overhovedet blive vanskeligt nok at erholde Jord til Lig, som

Siden 1. April 1873, fra hvilken Dag et forandret Straffesystem i Følge den kgl. Adg. 13. Febr. 1873 er indført i alle Fængslerne, foretages Jordfæstelsen af afdøde Fanger paa en mere solen Maade end forhen, idet Kisten med den afdøde føres hen i Forsalen til Anstaltens Kirke. Her samles Funktionærerne tillige med den Afdeling af Fanger, hvortil den afdøde horte. Der synges en Psalme og Præsten holder en Tale, hvorpaa Jordpaakastelsen sker, og derefter føres Liget paa Kirkegaarden. Da denne Maade at foretage Jordfæstelsen paa formentlig er et ikke uvæsentligt Middel til at indvirke vækkende paa Fangerne, vilde det være højst uheldigt at bringe nogen Forstyrrelse heri, tilmed da Udbyttet for Akademiet vilde være særdeles ringe.

For de øvrige Straffeanstalters Vedkommende (Vridsløselille og Horsens) er der, som sagt, i den omhandlede Retning ikke givet nogen Bestemmelse. Det skal kun bemærkes, at Antallet af mandlige Fanger ogsaa er betydelig formindsket, saa at man endog har kunnet nedlægge en hel Straffeanstalt, nemlig den i Viborg. Middelantallet af mandlige Fanger, der i Femaaret 1868—73 var 939, har i de sidste 4 Aar kun været 646. Antallet af døde var i sidste Aar i Vridsløselille kun 1 og i Horsens 6.

Med denne Skrivelse fulgte Afskrifter af Kskr. 21. Septbr. 1810, Kskr. 16. Oktbr. 1810 og Skrivelse fra Direktionen for Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 6. Oktbr. 1835 til Prosektoren ved Københavns Universitet.

Kskr. 21. Septbr. 1810 til Direktøren for Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset gaar ud paa, at der, naar det maatte forlanges, skal udleveres Kadaverne af de Forbrydere, som maatte dø i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, til Universitetet eller det kirurgiske Akademi mod vedkommende Professors Kvittring eller Bevis.

Kskr. 16. Oktbr. 1810 til samme bifalder Direktørens Indstilling om, at bemeldte Aflevering indskrænkes til de Fanger, der for grove Forbrydelser ere paa Livstid inddømte i Tugt- og Rasphuset, og til saadanne Forbedringshuslemmer, om hvilke efter deres Død ingen af deres paarørende melde sig for at besørge deres Begravelse.

Skrivelsen af 6. Oktbr. 1835 gaar ud paa, at der er givet Inspektøren ved Straffeanstalten Ordre til at meddele det medicinske Fakultet og det kirurgiske Akademi skiftevis Underretning om samtlige mellem Fangerne indtrufne Dødsfald, med Undtagelse af dem, der kræve Kadaverets Obduktion paa Dødsstedet, eller naar en saadan af Anstaltens Læge findes interessant for Videnskaben.

vare tilbragte fra udenbys Kredse. Og selv om nu dette lod sig ordne og man vilde bortse fra de store Ulemper, som i ethvert Tilfælde vilde være forbundne dermed hvor meget vilde der saa kunne ventes vundet derved? Som det af Fængselsdirektorens Skrivelse fremgik (se Noten), var der i de sidste Aar i begge Straffeanstalterne tilsammen afgaaet 7 Fanger ved Døden, og naar man betænkte, at langt fra alle Lig vilde kunne udleveres af Fængslerne, jfr. Kskr. 16. Oktbr. 1810 (i Noten), at nogle Lig paa Grund af den forudgaaende Sygdom eller af andre Aarsager ikke vilde kunne forsendes, samt at Forsendelsen slet ikke vilde kunne finde Sted i den varme Aarstid og stundom vilde være umulig i den kolde, var det klart nok, at Udbyttet ved Erhvervelsen af Ret til at erholde Lig fra Fængslerne ikke vilde blive stort. Men desuden var der formentlig saa meget mindre Opfordring til at henvende sig til Straffeanstalterne frem for til de store Hospitaler, som det efter Fængselsdirektorens Meddelelser (se Noten) vistnok maatte erkjendes, at der fra de først nævnte Side kunde gjøres vægtigere Grunde gjældende for at ønske sig fritagne, end Fakultetet hidtil havde set og overhovedet kunde tænke sig fremførte fra de sidst nævnte, ligesom jo ogsaa Erfaringen fra Kommunehospitaler havde godtgjort, at Sagen kunde gaa uden Ulemper af alvorlig Betydning.

Naar Hospitalsdirektionen havde henvist til Lemmeafdelingen paa St. Hans Hospital og til Sindssygeanstalten for uehelbredelige i Viborg, bemærkede Fakultetet, at Udleveringen af Lig fra disse Anstalter med deres stationære Befolkning af Personer, som for en stor Del vare alt andet end ligegyldige for, hvad der foregik uden for deres snævre Kreds, og umulig vilde kunne holdes uvidende om en saadan Foranstaltning, utvivlsomt vilde vække større Opsigt og Anstød, end det kunde være Tilfældet i et stort Hovedstadshospital, hvorfra et Lig, som ingen bekymrede sig nærmere om, kunde bringes ganske ubemærket ind paa det i umiddelbar Nærhed liggende kirurgiske Akademi. Selvfølgelig gjaldt jo ogsaa her de oven for fremførte Bemærkninger om Ulemperne ved Forsendelse fra udenbys Steder overhovedet, hvortil endnu kom, at der i Sindssygeanstalterne altid, eller i det mindste

Regelen, foretages Obduktion af Ligene, hvad man hverken kunde vente eller forlange, at Lægerne skulde undlade, og om at forsende obducerede Lig ad saa lange Veje til Brug ved det kirurgiske Akademi, vilde der slet ikke kunne være Tale.

- ad 3. Fakultetet var ganske ude af Stand til at føre en i det enkelte gaaende Kontrol; men det vilde dog altid ganske i Almindelighed kunne spores, om de gjældende Bestemmelser bleve overholdte eller ej. I sidste Tilfælde maatte der da — og havde der maattet — ske Henvendelse til det paa-gjældende Hospitals Bestyrelse.
- ad 4. Fakultetet havde, som allerede udtalt i dets Skrivelse til Hospitalsdirektionen af 20. Oktbr. 1875, ikke ventet andet, end at der kun vilde kunne erholdes faa Lig fra Frederiks Hospital; men det havde dog ment at kunne gjøre Regning paa et noget større Antal end det nævnte, 3 à 4 Lig aarlig. Fakultetet havde imidlertid ikke tænkt sig Udleveringen fuldt saa snævert begrænset, som Direktionen ved sin Beregning syntes at have forudsat, nemlig alene til Ligene af Personer, „som Hospitalet hverken havde eller

havde kunnet skaffe sig nogen Kundskab om“, — et Forbehold, som det formentlig heller ikke var nødvendigt at gjøre gjældende i dets fulde Almindelighed, medens for øvrigt de af Direktionens Mindretal fastholdte Betingelser i det væsentlige vare overensstemmende med Fakultetets oprindelige Andragende til denne.

Sluttelig henpegede Fakultetet, idet det endnu bemærkede, at selv et Antal af 3 à 4 Lig aarlig under de nu værende Forhold ikke vilde kunne regnes for „aldeles forsvindende“, hvad formentlig allerede vilde fremgaa af de oven staaende Meddelelser, paa dets Udtalelser i den før nævnte Skrivelse til Hospitalsdirektionen om det uheldige i, at der ikke gjaldt de samme Bestemmelser for Frederiks Hospital som for Kommunehospitalet.

Ministeriet har derefter under 12. Juli meddelt Direktionen for Frederiks Hospital Bemyndigelse til, til Brug ved Forelæsninger og Øvelser under det lægevidenskabelige Fakultet, i Lighed med, hvad der gjælder for Kommunehospitalet, at udlevere Ligene af saadanne paa bemeldte Hospital afdøde Patienter, der ikke blot have været frit liggende og blive begravede paa Hospitalets Bekostningmen for hvilke der tillige i de nærmeste Dage efter deres Død ikke vises Interesse fra Slægtninges eller andre paarørendes Side ved Henvendelse i Hospitalet i Anledning af Begravelsen, og om hvilke Hospitalet hverken har eller har kunnet skaffe sig nogen Kundskab inden Tiden for Begravelsen. Ved at meddele Direktionen dette, hvorom det lægevidenskabelige Fakultet under s. D. erholdt Underretning, tilføjede Ministeriet, at det antog, at denne Bemyndigelse efter Omstændighederne ikke burde bringes til almindelig Kundskab ved Udstedelse af en Bekjendtgjørelse desangaaende.

b. Om den anatomiske Prosektorplads m. m.

I en Indstilling til det lægevidenskabelige Fakultet af 20. Maj 1877 om Besættelsen af den anatomiske Prosektorplads bemærkede Professoren i Anatomi F. Schmidt følgende:

Grundbestemmelsen for de 3 Prosektorposter vare kgl. Resol. 6. Novbr. 1842 og (for den patologisk-anatomiske Prosektors Védkommende) kgl. Resol. 29. Decbr. 1843. I begge hed det udtrykkelig, at Prosektorerne bleve at antage af Fakultetet, hver Gang for et Aar. I Henhold hertil maatte da ogsaa Prosektorerne i nogen Tid hvert Aar indgive Ansøgning til Fakultetet om fremdeles at blive i deres Stilling, og naar dette i Fakultetet var blevet glemt, mindedes det derom ved Skrivelse fra Kvæsturen, som begjærede Meddelelse om, hvem der for det næste Aar var udnævnt til Prosektor. Men dette Forhold, som i Fakultetets Forhandlinger omtales som en „Formalitet“, blev allerede efter omtrent en halv Snes Aars Forløb ganske tilsidesat, saa at der ikke mere, hverken fra Fakultetets eller Kvæsturens Side, blev Spørgsmaal om disse aarlige Gjenudnævnelser. I den anatomiske Prosektors Stilling foregik der en Forandring ved Ibsens Ansættelse som Lektor, idet Dissektionsundervisningen fra nu af blev knyttet til den anatomiske Docentpost, men saaledes, at Prosektoren skulde assistere derved, og for det forøgede Arbejde, han saaledes vilde faa, tillagdes der ham et Lønningstilskud af 200 Rd. aarlig af den tidligere Konservatorgage (kgl. Resol. 9. Jan. 1847). Af Fakultetets Forhandlinger fremgik det noksom, at Meningen egentlig var den, at Prosektoren skulde overtage Dissektionsundervisningen under Docentens Overtil-

syn, og saaledes havde Forholdet ogsaa faktisk været ordnet. Prosektorposten fandtes derfor ogsaa i hin Tids Forhandlinger omtalt som „nærmende sig til en Lærerstilling.“ At en aarlig, eller endogsaa blot en hyppig Skiften i en saadan Stilling ikke kunde være Norm, var indlysende; men der blev dog ikke vedtaget eller forhandlet om nogen Forandring i Grundbestemmelsen om Ansættelse for et Aar ad Gangen, og denne stod altsaa endnu ved Magt. Dette var vistnok ogsaa for saa vidt i sin Orden, som Docenten da, naar Omstændighederne gjorde det ønskeligt, vilde kunne foranledige Personskifte ved Aarets Udløb; men et hurtigt Skifte burde være Undtagelse og ikke Regel, eftersom ingen hverken i et eller to Aar kunde blive en saa øvet Prosektor, at han vilde kunne yde fuld Assistance. Paa den anden Side vilde det næppe være rigtigt at betragte en ubegrænset Forbliven i Posten som Norm. Der burde vistnok holdes paa bestemt Lejlighed til Personskifte, naar det tilstrækkelig maatte vise sig, at den ansatte ikke vilde gjøre noget ud af den Lejlighed til Uddannelse, som Stillingen gav ham. Ved Siden af den bestandig forudsatte Mulighed for aarligt Skifte foreslog han derfor Fakultetet at vedtage: at Prosektorpladsen skulde opslaas ledig i det mindste hvert femte Aar, men at dog den hidtil ansatte vilde kunne gjenvælges, naar han vitterlig havde udfyldt og benyttet Stillingen tilbørlig, og der ikke meldte sig Konkurrenter, om hvem der med rette kunde eller maatte næres større Forventninger. Prosektoren skulde ganske i Almindelighed være til Assistance for den anatomiske Docent, som altsaa vistnok eo ipso var berettiget til ogsaa at kræve hans Bistand ved Øvelser for de studerende i Mikroskopi; men da dette ikke oprindeligt var forudsat og ikke nogen Sinde var blevet fordret, foreslog han, at det i Bekjendtgørelsen om Vakancen udtrykkelig blev sagt, at Prosektoren skulde assistere den anatomiske Docent ved Undervisningen i Dissektion og ved Øvelser for de studerende i Mikroskopi, saa vel som ved Forelæsningerne, hvortil han skulde udføre de nødvendige Præparater, og ved Ordningen og Vedligeholdelsen af den anatomiske Samling. Selvfølgelig var det herved forudsat, at Prosektoren ikke var forpligtet til at forfærdige nye Præparater til Samlingen uden særlig Godtgørelse af det til denne anviste Beløb. Herved vilde der imidlertid paalægges Prosektoren mere Arbejde end oprindeligt forudsat — navnlig ved Assistance ved de Øvelser i Mikroskopi, som Docenten i Anatomi i den sidste Aarrække havde holdt og fremdeles vilde holde for de studerende — og han foreslog derfor at indstille til Ministeriet, at den, der nu vilde blive ansat, erholdt det samme Lønningstillæg, som den tidligere Prosektor havde haft.

Ved den skriftlige Votering i Fakultetet blev det derefter vedtaget: 1) at der ikke skete nogen Forandring i den oprindelige Bestemmelse om, at Ansættelsen absolut kun gjælder for et Aar, 2) at Posten i ethvert Tilfælde skal betragtes som vakant efter 5 Aars Forløb, 3) at Gjenvælg da kan finde Sted, om end det modsatte maa anses som Regel.

Efter Indstilling af Fakultetet, der gjorde opmærksom paa, at Posten som Prosektor under den nu værende Ordning af Undervisningen med det store Antal studerende medførte et betydeligt Arbejde, som Fakultetet nu tilmed mente at maatte forøge i en ikke ubetydelig Grad paa den Maade, som oven for er nævnt, bevilgede Ministeriet under 20. Juni 1877, at det samme Beløb, som havde været

tillagt den afdøde Prosektor dels som Lønning, dels som Lønningstillæg*), maatte tilstaa den, der efter ham blev ansat i den ledige Plads.

— Under 15. Marts 1877 androg Fakultetet, i Anledning af Skifte i Stillingen som klinisk Assistent paa Fødselsstiftelsen, paa at Posten maatte normeres med en Gage af 600 Kr., hvilket Beløb var ligt den Sum, som de tidligere Assistenten havde erholdt, naar Tillæget medregnedes. Ministeriet svarede imidlertid under 19. s. M., at det ej havde de fornødne Midler til Raadighed til en Forøgelse af den faste Lønning, men at det maatte indskrænke sig til, som hidtil, for hvert enkelt Finansaar at tilstaa et maanedligt Tillæg til hans Lønning. Den ny ansatte Assistent erholdt derfor det samme maanedlige Tillæg til Lønningen, som havde været tillagt de tidligere.

c. Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

N. N. indstillede sig i Foraaret 1876 til 1ste Del af lægevidenskabelig Embedsexamen, men naaede kun at absolvere 1 Fag, nemlig Dissektion, idet han paa Grund af Sygdom maatte afbryde Examen. Han ansøgte da om Tilladelse til atter at indstille sig til denne Examen i Julen s. A., saaledes at han beholdt sin Karakter i Dissektion. Fakultetet anbefalede Andragendet, idet det bemærkede, at Examen i Dissektion skulde godtgjøre, hvorvidt Examinanden var i Besiddelse af den fornødne praktiske Færdighed i at dissekere og denne havde Ansøgeren ved Prøven godtgjort. Andragendet bevilgedes derefter af Ministeriet under 12. Oktbr 1876.

— Ved Skrivelse af 12. Oktbr. 1876 bevilgede Ministeriet, efter Fakultetets Anbefaling, at N. N., der i Vinteren 1875—76 havde taget 1ste Del af lægevidenskabelig Embedsexamen, men i den paafølgende Sommer i længere Tid havde været syg, maatte underkaste sig 2den Del af bemeldte Examen i Foraaret 1877 i Stedet for i Vinteren 1876—77, saaledes at han beholdt de ham til 1ste Del tildelte Karakterer.

— Et Andragende fra en studerende om at han, der i Sommeren 1876 havde taget 1ste Del af den lægevidenskabelige Embedsexamen, maatte underkaste sig 2den Del i Januar 1878 anbefaledes af Fakultetet paa Grund af de særegne Omstændigheder — Andrageren havde i henved $\frac{1}{4}$ Aar været nødsaget til at opholde sig hos sin syge Fader, hvis Tilstand var meget betænkelig — og bevilgedes af Ministeriet under 13. Febr. 1877.

5. Magisterkonferenser.

Efter Indstilling af det filosofiske Fakultet bifaldt Ministeriet under 28. Sept. 1876, at Dr. phil. Th. Sundby tilkaldtes til i Forening med Professor Bjerring og Docent V. Thomsen at deltage i Censuren ved en Magisterkonferens i de romanske Sprog med Italiensk som Hovedfag, som cand. phil. Gigas ønskede at underkaste sig.

*) Den afdøde Prosektor Valles Lønning var i Aaret 1873—74 blevet bestemt til 880 Kr. med midlertidigt Tillæg af 120 Kr., i alt 1000 Kr.; men efter den Tid blev hans Tillæg yderligere foreget, saa at han i alt havde c. 1100 Kr.

— Da forhistorisk Arkæologi ikke er repræsenteret ved Universitetet, blev det, da cand. phil. K. Bahnson agtede at underkaste sig en Magisterkonferens i nordisk Oltidsvidenskab med forhistorisk Arkæologi til Hovedfag, ved Ministeriets Skrivelse af 6. April 1877 bifaldet, at Kammerherre Worsaae, som dertil havde erklæret sig villig, indtraadte i den Examenskomite, der skulde dannes til Bedømmelsen af denne Magisterkonferens.

6. Andre Examina, der ere knyttede til Universitetet.

a. Juridisk Examen for ustuderede.

Kontorist N. N. ansøgte om Tilladelse til at indstille sig til juridisk Examen for ustuderede uden forud at have bestaaet Forberedelsesexamen af lavere Grad. I Skrivelse af 21. Septbr. 1876 anbefalede det juridiske Fakultet Andragendet, idet det bemærkede, at der efter de forskjellige Stillinger, i hvilke Ansøgeren havde været ansat, og efter de ham meddelte Vidnesbyrd ikke kunde være nogen Tvivl om, at han var i Besiddelse af den Modenhed, som kræves for at kunne forberede sig til den juridiske Examen for ustuderede. Ministeriet bevilgede „efter Omstændighederne“ Andragendet under 28. s. M.

— En lignende Tilladelse meddeltes ved Ministeriets Skrivelse af 18. Decbr. 1876, efter at det juridiske Fakultet under 8. s. M. havde anbefalet Andragendet med den Bemærkning, at Ansøgeren efter de indhentede Oplysninger havde bestaaet Præliminærprøven for studerende samt at han senere havde indstillet sig til examen artium og herved, forinden han forlod Examen, havde aflagt Prøver i dansk Stil og Historie med nogenlunde antagelige Resultater.

— N. N., der havde bestaaet Afgangsprøven for Officersskolens yngste Klasse, androg ligeledes om at maatte indstille sig til juridisk Examen for ustuderede uden at have bestaaet Forberedelsesexamen. Ministeriet sendte Andragendet til det juridiske Fakultets Erklæring under Henvisning til Ministeriets Skrivelse af 8. Avg. 1876 angaaende et lignende Tilfælde*). Fakultetet ytrede i denne Anledning under 3. Maj 1877, at der var den Forskjel mellem det her foreliggende og de i Fakultetets tidligere Skrivelser af 1. Avg. 1876 og 9. Febr. 1873**) omhandlede Tilfælde, at Andrageren her vel havde bestaaet Afgangsprøven for Officersskolens yngste Klasse, men ikke var blevet udnævnt til Sekondlieutenant. Da imidlertid Grunden hertil i Følge de af Fakultetet indhentede Oplysninger kun kunde antages at have været den, at han formentlig manglede visse for Hærens Befalingsmænd nødvendige Egenskaber, samt da Fakultetet efter de foreliggende Oplysninger maatte antage, at Andrageren besad Kundskaber i andre Fag, end dem, i hvilke han var blevet prøvet ved bemeldte Examen, mente det at kunne anbefale Andragendet, der derefter af Ministeriet bevilgedes under 7. Maj 1877.

— N. N., der i 1874 ved 4de Klasses Hovedexamen i Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn havde bestaaet den for Privatister befalede præliminære Prøve, anholdt om at maatte indstille sig til den juridiske Examen for ustuderede uden forud at

*) Univ. Aarb. 1875—76 S. 43.

**) Univ. Aarb. 1871—73 S. 84.

have bestaaet almindelig Forberedelsesexamen af lavere Grad, eller i alt Fald mod at han supplerede den oven nævnte præliminære Prøve med en særlig Prøve i Dansk og Danmarks Historie. Ministeriet begjærede herover en Erklæring af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, der under 11. Juli 1877 udtalte sig om Sagen.

Den Examen, som Ansøgeren havde underkastet sig, bemærkede Fakultetet, var den i L. 1. April 1871 § 10, 3dje og 4de Punktum ommeldte og ved Ministeriets Skrivelse af 19. Sept. 1872 (Min. Tid. A. Nr. 246) nærmere anordnede Præliminærprøve for Privatister, der senere ved en lærd Skole vilde underkaste sig Afgangsexamen for studerende af sproglig-historisk Retning. Denne Prøve omfattede paa den Tid, da Ansøgeren bestod samme, jfr. nu derimod Ministeriets Cirk. 24. Oktbr. 1875 (Min. Tid. A. Nr. 226) og Bekj. 28. Marts 1876, 5 af de 6 Fag, hvoraf Universitetets Forberedelsesexamen af lavere Grad bestaar, og maatte i disse Fag anses for en forholdsvis strængere Prøve, jfr. til Sammenligning paa den ene Side Adg. 5. Avg. 1871 § 3 sammenholdt med § 2, og paa den anden Side Bekj. 1. Avg. 1857 § 2 jfr. Bekj. 12. Marts 1861 og 15. Maj 1867. Derimod blev der ved hin Examen ikke anstillet nogen Prøve i Modersmaalet, hvad der var Tilfældet ved Forberedelsesexamen af lavere Grad, jfr. Bekj. 19. Maj 1870 Nr. 1 og 2. Dernæst maatte det fremhæves, at Bekj. 19. Maj 1870 Nr. 3 krævede til at bestaa Forberedelsesexamen af lavere Grad et Minimum af 24 Points i 6 Fag, medens Ansøgeren i de 5 Fag, i hvilke han blev prøvet ved Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn, kun opnaaede 16 Points efter en Karakterberegning, som i det væsentlige var den samme som ved den nævnte Forberedelsesexamen, jfr. Ministeriets Skrivelse 30. Maj 1850 og Adg. 9. Avg. 1871. Herefter skulde Fakultetet være mest tilbøjeligt til at fraraade, at der blev givet Ansøgeren Tilladelse til uden yderligere Prøve at indstille sig til den juridiske Examen for ustuderede, og de private Attester, som Ansøgeren havde indleveret til Fakultetet fra Kandidaterne Trier og Bokkenheuser om den Undervisning, han senere havde nydt, vilde efter deres Beskaffenhed ikke kunne føre Fakultetet til nogen anden Dom, saa meget mindre som Ansøgeren havde meddelt, at han kun i et halvt Aar havde besøgt Kandidat Bokkenheusers Kursus.

Fakultetet maatte imidlertid erkjende, at det savnede Kjendskab til et Moment, som maatte være af væsentlig Betydning ved Sagens Afgjørelse. Det var nemlig Fakultetet ubekjendt, hvilken Forskjel der i Praxis var mellem de Fordringer, der stilledes ved Hovedexamen i de lærde Skolers 4de Klasse, som jo stod lige med Forberedelsesexamen af højere Grad, og ved Forberedelsesexamen af lavere Grad i de 5 Fag, som ere fælles for den af Ansøgeren bestaaede Præliminærprøve og den sidst nævnte Forberedelsesexamen. Det var jo muligt, at denne Forskjel var saa stor, at de forholdsvis strængere Fordringer ved Præliminærprøven kunde opveje det ringere Pointsantal, som Ansøgeren havde opnaaet ved den af ham aflagte Prøve, og træde i Stedet for den Prøve i Modersmaalet, som var en Del af Forberedelsesexamen af lavere Grad. Om dette Punkt manglede Fakultetet fornøden Sagkundskab, hvilken derimod fandtes hos andre Avtoriteter, og det laa derhos aldeles uden for Fakultetets Omraade at have nogen Mening, om det kunde tillades Ansøgeren at stedes til en Tillægsexamen i visse Fag for at opnaa den ansøgte Tilladelse. Som Følge heraf saa Fakultetet sig ude af Stand til at udtale nogen bestemt Mening i Sagen.

Ministeriet har senere, efter at have indhentet en Erklæring fra Undervisningsinspektionen, afslaaet Andragendet.

— N. N., der var indtegnet til den skriftlige Del af juridisk Examen for ustuderede i Decbr. 1876, mødte 20 Minuter efter den fastsatte Tid, og afvistes derfor, jfr. Univ. Aarb. 1871—73 S. 60—61.

— N. N., der ved den skriftlige Del af juridisk Examen for ustuderede i Maj 1877, havde haft Nellesmanns Civilprocessens alm. Del, hvori det givne Spørgsmaal fandtes omhandlet, liggende i Lommen paa den Overfrakke, som han havde paa ved tvende Besøg paa Retiraden, blev afvist fra Examen.

b. Examen for Tandlæger m. m.

I Marts 1877 indkom der til Undervisningsministeriet en Forespørgsel, om Kvinder kunne indstille sig til Tandlægeexamen og derved erhverve Ret til at praktisere som Tandlæger, samt i bekræftende Fald, hvad der er at iagttage, for at Kvinder kunne blive stedede til denne Examen. Ministeriet begjærede, da der her var Spørgsmaal om at tilstaa de Kvinder, der havde underkastet sig Prøven, Ret til at praktisere som Tandlæger, under 15. Marts 1877 en Udtalelse fra Justitsministeriet, idet det i øvrigt bemærkede, at det, efter at der ved Adg. 25. Juni 1875*) var indrømmet Kvinder Adgang til at erhverve akademisk Borgerret ved Universitetet, ikke skjønnede rettere end, at der, da Tandlægeexamen i Henhold til kgl. Resol. 19. Febr. 1873, bekendtgjort under 1. Marts næst efter**), som særlig Prøve var henlagt under det lægevidenskabelige Fakultet, maatte kunne tilstaa Kvinder Adgang til at underkaste sig den nævnte Examen. Justitsministeriet svarede under 9. April, at Tilladelse til at udøve Virksomhed som Tandlæge kunde ventes meddelt Kvinder, der havde bestaaet den ved Bekj. 1. Marts 1873 anordnede Prøve og i øvrigt fyldestgjorde de i Bekj. 3. Marts 1873 § 1 opstillede Betingelser.

Efter Ministeriets derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling blev det derefter ved kgl. Resol. af 28. April 1877, bekendtgjort under 2. Maj s. A., bifaldet,

„at der meddeles Kvinder Tilladelse til at indstille sig til den ved allerh. Resol. af 19. Febr. 1873, bekendtgjort under 1. Marts s. A., indrettede Tandlægeexamen under det lægevidenskabelige Fakultet ved Kjøbenhavns Universitet, dog under Forudsætning af, at de i øvrigt have opfyldt de for Adgangen til denne Examen fastsatte Betingelser“.

— Foranlediget ved en af Fakultetet indsendt Forespørgsel fra N. N., har Ministeriet under 15. Marts 1877 svaret, at det ikke skjønner rettere end, at bestaaet Afgangsexamen ved Udgangen af Officersskolens yngste Klasse maa henregnes til de offentlige Prøver, som i Følge Bekj. 1. Marts 1873 om Tandlægeexamen under det lægevidenskabelige Fakultet med Hensyn til almindelig Dannelse kunne sættes i Klasse med den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet af lavere Grad, for saa vidt angaar Adgang til at underkaste sig bemeldte Examen.

*) Univ. Aarb. 1873—75 S. 19.

**) Univ. Aarb. 1871—73 S. 96—97.

— Et Andragende om at maatte indstille sig til Tandlægeexamen uden forinden at have underkastet sig den almindelige Forberedelsesexamen blev af Ministerietafslaaet under 13. Febr. 1877.

— Et lignende Andragende fra en Barber afslog Ministeriet, efter at det lægevidenskabelige Fakultet havde udtalt, at det ikke fandt nogen Grund til at anbefale Andragendet, ved Skrivelse af 30. Maj 1877.

c. Examen for jødiske Theologer.

Ved Bestyrelsen for det „Jødisk-theologiske Understøttelsesselskab for Danske“ blev der til Ministeriet af cand. phil. S. Berendt indgivet et Andragende om Adgang til at aflægge Prøve for en i Henhold til Reskr. 3. Jan. 1817, jfr. Reskr. 9. Juli s. A., nedsat Examenskommission. Ministeriet troede for saa vidt ikke at kunne bevilge dette Andragende, som saa vel bemeldte Bestemmelser som de Forhold, til hvilke de knyttede sig, nu maatte anses som forældede. Derimod fandt det, at der var Anledning til at imødekomme hans, af det oven nævnte Selskabs Bestyrelse anbefalede Ønske om ved en efter de nu værende Forhold afpasset Prøve at godtgjøre sin Dygtighed til at komme i Betragtning ved Besættelsen af jødiske Præsteembeder her i Landet. Det indledede derfor Forhandlinger med Præsten, for det her værende mosaiske Trossamfund, Professor, Dr. Wolff samt Repræsentanterne for Trossamfundet om at anordne en Prøve, ved hvis Aflæggelse der kunde gives yngre Mænd af den mosaiske Religion Adgang til at erhverve Vidnesbyrd om, at de vare i Besiddelse af den Dannelse og de Kundskaber, der maatte udfordres til at komme i Betragtning ved Besættelsen af jødiske Præsteembeder her i Landet, med Undtagelse af det i Kanc. Pl. 14. Oktbr. 1828 omhandlede Præsteembeder ved Menigheden i Kjøbenhavn, altsaa navnlig Kateketembedet ved denne Menighed og de Præsteembeder ved jødiske Menigheder uden for Kjøbenhavn, der i Følge kgl. Resol. 6. Apr. 1867 (se Skibsteds Samling af Love og Expeditioner vedk. Kirke- og Skolevæsenet, 4de Bind S. 140—46) skulle træde i Stedet for de i kgl. Resol. 11. Decbr. 1816 (se Kanc. Cirk. 11. Jan. 1817 i den Fogtmann-Ussingske Samling) omhandlede Kateketembeder. I Henhold til disse Forhandlinger nedsatte Ministeriet en Kommission, bestaaende af Præsten, Professor Wolff og 3 af Repræsentanterne for det her værende Trossamfund valgte Medlemmer, hvilken skulde overveje saa vel Omfanget af den Prøve, som den paagjældende skulde underkaste sig, som Sammensætningen af den Kommission, for hvilken den skulde aflægges, idet der herved blev gaaet ud fra den Forudsætning, at der ved de Bestemmelser, som maatte blive tagne angaaende disse Punkter, maatte tages Hensyn, ikke blot til det nu foreliggende Andragende, men ogsaa til fremtidige Andragender, der eventuelt maatte indkomme i lignende Anledning.

Under 6. Marts 1874 indgav Kommissionen sit Forslag til Ministeriet. Dette Forslag gik ud paa, at enhver, der vilde indstille sig til den paagjældende Prøve, forinden maatte have bestaaet Examen artium og filosofisk Prøve ved Universitetet, mindst med 2den Karakter, dog saaledes, at det tillodes den neden nævnte Kommission at fratage denne Fordring, naar den paa anden Maade fandt godtgjort, at Kandidaten var i Besiddelse af tilstrækkelig klassisk Dannelse, at Prøven baade skulde være skriftlig og mundtlig, at Prøven skulde aflægges for en Examenskommission, bestaaende af Præsten ved den her værende mosaiske Menighed, 2

Censorer, valgte af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, og 2 Medlemmer, der valgtes af Repræsentanterne i Forening med Menighedens Præst, som tillige udvalgte en eller 2 Talmudkyndige til Censorer i Talmud, hvorhos Forslaget indeholdt Bestemmelser om Prøvens Omfang. Mod dette Forslag fandt Repræsentanterne intet at erindre, men henstillede, at der toges nærmere Bestemmelse om følgende Punkter: om der skulde gives Specialkarakterer for hvert Examensfag, der derefter skulde tælles sammen, om Karaktererne i de forskjellige Fag skulde have forskjellig Betydning, saaledes at den i enkelte Fag givne Karakter fik større Indflydelse paa Hovedkarakteren end i andre Fag, samt om der skulde gives flere Hovedkarakterer, eller Examenskommissionen alene efter Prøvens Afholdelse skulde indskrænke sig til tvende Hovedkarakterer: „Antaget“ eller „Ikke antaget“.

Ved under 27. Marts 1875 at tilstille det theologiske Fakultet Sagen til Erklæring, bemærkede Ministeriet, at det antog, at det af den nedsatte Kommission foreslaaede Omfang af den paatænkte Prøve, naar den paagjældende, ved at have underkastet sig filosofisk Examen ved Københavns Universitet, havde godtgjort at være i Besiddelse af den almindelige elementære, videnskabelige Fordannelse, svarede til de Fordringer, der maatte stilles til Ansøgere om det omhandlede Slags Præsteembeder. Hvad dernæst angik Sammensætningen af den Kommission, for hvilken denne Prøve skulde aflægges, fandt Ministeriet det naturligt, at den, foruden af Præsten for den her værende Menighed, hvem Tilsynet med de andre jødiske Præster i Landet var betroet, tillige blev tiltraadt af et Par af Repræsentanterne for bemeldte Menighed valgte Medlemmer. Men foruden disse var Ministeriet enigt med Forslaget i Nødvendigheden af, at der af Regeringen tilforordnedes den et Par Mænd, der naturligst maatte vælges blandt Universitetets Professorer, og af hvilke i det mindste den ene syntes at maatte være et af Medlemmerne af det theologiske Fakultet, medens Professoren i den semitisk-orientalske Filologi mulig kunde anmodes om at indtage den anden Plads, i hvilken Henseende Ministeriet bemærkede, at det havde Grund til at antage, at Professor, Dr. van Mehren ikke vilde være uvillig til at yde sin Tjeneste ved denne Lejlighed. Endelig kunde der mulig blive Spørgsmaal om at anmode et af det juridiske Fakultets Medlemmer eller maaske rettere Læreren i Kirkeret ved Pastorseminariet om at overtage Kandidatens Prøvelse i de Præsteembederne ved de anerkjendte Trossamfund vedkommende Dele af den danske Lovgivning, navnlig Ægteskabsretten.

Foruden de oven nævnte, i Forslaget berørte Punkter, frembød Sagen adskillige andre Spørgsmaal, hvis Afgjørelse efter Omstændighederne syntes at volde nogen Vanskelighed. Disse angik navnlig den Maade, paa hvilken den paatænkte Prøve skulde afholdes. Medens Ministeriet nemlig antog, at det under alle Omstændigheder blev nødvendigt, at der udnævntes en Formand for Kommissionen, hvem Anordningen af alt fornødent overdroges, var det i Tvivl, om Kommissionens øvrige Medlemmer med Formanden skulde deltage i den hele Prøves Afholdelse, eller i Censureringen af den paagjældende Kandidats Specimina og Svar i det hele, — eller om de enkelte Medlemmer, med Undtagelse af Formanden, alene skulde deltage i Examinationen og i Censureringen for de Fags Vedkommende, med Hensyn til hvilke de specielt skulde tiltræde Prøvens Afholdelse, og Hovedkarakteren efter visse givne Regler bestemmes af Formanden efter Udfaldet af Prøven i de enkelte Fag, hvad enten den alene skulde bestaa i et „Antaget“ eller „Ikke antaget“, —

eller udregnes i Lighed med Karaktererne ved Universitetets Examina efter Specialkaraktererne.

Angaaende samtlige disse Punkter saa vel som om Sagen i det hele begjærede Ministeriet Fakultetets Erklæring, idet det tilføjede, at det gjorde Regning paa dets velvillige Bistand til dens Gjennemførelse.

I Skrivelse af 3. Maj s. A. erklærede det theologiske Fakultet sig enigt med Ministeriet og det israelitiske Repræsentantskab om det hensigtsmæssige i, at en saadan Examen oprettedes. Med Hensyn til de nærmere Bestemmelser om dens Anordning, om Fastsættelse af en eller flere Karakterer, turde det maaske være det rigtigste at lade vedkommende Examenskommission, naar den først var sammentraadt, ytre sig, og derom indgive Beretning til Ministeriet. Men naar det ønskedes, at en eller flere theologiske Professorer skulde indtræde i denne Examenskommission, havde Fakultetet Betæneligheder af den alvorligste Art. Ihvorvel den kristelige Tro i alle Hovedpunkter støttede sig til den gammeltestamentlige Aabenbaring, fandt dog en gjennemgribende Forskjel Sted mellem den kristelige og den jødiske Religion. Thi den Frelser, i hvem en Kristen fandt baade Livet og Sandheden og den eneste Vej til Gud, forkastede Jøderne, hvorfor en Kristen maatte udtale den samme Dom over disse, som allerede Apostlen Paulus, der selv var født Jøde, havde udtalt over dem, at der indtil denne Dag hvilede et Dække over deres Hjærter, saa at de ikke kunde forstaa Sandheden, jfr. 2. Kor. 3, 14–16. Man maatte derhos erindre, at den jødiske Theologi ikke havde sin Forudsætning i det gamle Testamente alene, men tillige i en umaadelig Mængde Traditioner, af hvilke flere ligefrem vare polemiske mod Kristendommen, og at den jødiske Fortolkningskunst for en stor Del bestod i at bringe det gamle Testamente i Samklang med Traditionerne. Skulde en kristelig Theolog bedømme en Prøve heri, vilde det næsten komme ud paa det samme, som om han skulde godkjende en Lærdom, mod hvilken han fra sit Standpunkt maatte føle sig opfordret til at rejse Indsigelse. At lade Bekjendere af tvende Religionssamfund, der vare saa uenige i Opfattelsen af de religiøse Grundsandheder, deltage i Afholdelsen af den samme trosvidenskabelige Examen, kunde altsaa let føre til saare ubehagelige Sammenstød. Frygten herfor vilde vise sig saa meget mere begrundet, naar man saa hen til de stærke Angreb, som nogle af den israelitiske Tros mest begavede Talsmænd i den nyeste Tid havde rettet mod Kristendommen, og de overmodige Paastande, som fra samme Side fremførtes, at nemlig Jødedommen var den kommende Verdensreligion, som var bestemt til at fortrænge og afløse Kristendommen, se herom Dr. Kalkars theologiske Tidsskrift f. 1874 S. 1 ff. og S. 302 ff. Vel vidste Fakultetet og paaskjønnede, at dette ikke gjaldt det her værende møsaiske Trossamfund, hvis Præst og Repræsentanter indtog en tolerant og venskabelig Stilling over for det kristelige Trossamfund; men der havdes ingen Sikkerhed for, at ikke en saadan eksklusiv Jødedom ogsaa kunde komme til Orde hos os, ja muligvis endog fremkaldtes ved en saadan Samvirken som den paatænkte, da vel ikke alle møsaiske Religionsbekjendere hos os indtog deres Præsts og Repræsentantskabs liberalere Standpunkt. Mellem Protestanter og Katholiker vilde en saadan Samvirken vist betragtes som en Umulighed, og vilde vel heller ikke forlanges af nogen af Parterne; men Kløften, som adskilte Kristne og Jøder, var dog meget større end den, som adskilte Protestanter og Katholiker. Hertil kom end videre, at en Virksomhed af den omhandlede Art fra Fakultetets Side utvivlsomt vilde fremkalde alvorlig Misbilligelse

hos Folkekirkens egne Medlemmer. Disse fordrede nemlig, og med rette, at den theologiske Videnskab, som Fakultetets Medlemmer foredroge, ikke blot hos disse skulde være en Lærdoms og Kundskabs Sag, men ogsaa en personlig Overbevisning. Den Omstændighed, at Fakultetets Medlemmer deltog i Afholdelsen af eller blot Bedømmelsen ved en trosvidenskabelig Examen hos et i saa høj Grad afvigende Trossamfund, vilde af mange betragtes som et Tegn paa religiøs Ligegyldighed, og Fakultetet vilde herved let miste den Tillid og den Agtelse, som var en nødvendig Betingelse for, at det med Held kunde virke i sit Kald.

Derimod vilde den ønskede Bistand fra Universitetets Side kunne opnaas hos andre Fakulteter, navnlig det juridiske eller filosofiske. Ganske vist kunde ogsaa disse rejse Betænkeligheder af samme Art som de her anførte, men dog aldrig af saadant Omfang, og ligesom Ministeriet i sin Skrivelse havde antydnet, at Professor, Dr. Mehren ikke vilde være uvillig til at yde sin Tjeneste ved denne Lejlighed, saaledes var der vistnok overvejende Sandsynlighed for, at det samme vilde kunne ventes af andre Medlemmer af disse Fakulteter, som i Følge deres hele Stilling kunde holde sig langt friere over for de religiøse Differenser, end Tilfældet var med det theologiske Fakultet. For saa vidt Ministeriet særlig kunde ønske en Universitetslærers Nærværelse til Sikkerhed for, at den paatænkte Examen afholdtes paa retmæssig og ordentlig Maade, samt at der ved den intet skete, som kunde siges at være en Krænkelser af Grundlovens § 76, da maatte vel dertil et Medlem af det juridiske Fakultet bedst egne sig.

Fakultetet udtalte sluttelig det Haab, at Ministeriet vilde billige, at det androg om, at dets Medlemmer maatte være befriede for at tage Del i den omhandlede jødisk-theologiske Examen.

Med den Bemærkning, at Ministeriet ikke kunde miskjende Vægten af de Hensyn, som det theologiske Fakultet havde gjort gjældende til Begrundelse af sin Vægtring, henvendte Ministeriet sig derefter i Skrivelse af 7. Febr. 1876 til det filosofiske Fakultet med Anmodning om, at en af Professorerne i Filosofi vilde tage Plads i den nævnte Kommission. Ministeriet tilføjede, at det ansaa det for rettest, at Spørgsmaalene om Valget af en Formand, Fastsættelsen af Reglerne for Medlemmernes Deltagelse i Examinationen og i Censureringen i de enkelte Examensfag m. v. gjordes til Gjenstand for Overvejelse af Kommissionen, naar den først var sammentraadt. Under 22. s. M. meddelte derefter Fakultetet, at Professor R. Nielsen havde afslaaet det omspurgte Hverv, og at Professor Heegaard havde erklæret sig ikke uvillig hertil, dog med den Bemærkning, at han paa Grund af sin Mangel paa Kundskaber i de Fag, der fordredes til den omtalte Examen, ikke som Censor kunde have nogen Dom om den eventuelle Kandidats Præstationer i Henseende til Realiteten, men i det højeste kunde bevidne, at Examen i Henseende til Formen foregik med den for et saadant Anliggende nødvendige Alvor og Værdighed, og at han saaledes kun rent formaliter vilde kunne komplettere den eventuelle Examenskommission, ligesom han ogsaa maatte lade sin Deltagelse være afhængig af, at Tiden for en saadan Prøves Afholdelse ikke kom i Kollision med andre, ham paahvilende Embedsforretninger. Med dette sidste Forbehold var ogsaa Professor Mehren villig til at indtræde i Kommissionen.

Ministeriet anmodede derefter under 24. Juni s. A. Professor Wolff om at træde sammen med Professorerne Mehren og Heegaard som Censorer, valgte af

Ministeriet, og med de Mænd, som efter Forslaget vilde være at vælge af Repræsentanterne i Forening med Professor Wolff, for at afholde den omhandlede Prøve for den eller de Kandidater, der ønskede at underkaste sig denne. Men foreløbig paalagde Ministeriet disse Mænd at tage de forskjellige Spørgsmaal, som den omhandlede Prøves Indretning endnu frembød, under nærmere Overvejelse, saasom om Valget af en Formand for Examenskommissionen, om Fastsættelse af Reglerne for Medlemmernes Deltagelse i Examinationen og Censureringen i de enkelte Examensfag, om Specialkaraktererne og dissers Værdi i de enkelte Fag samt om Hovedkarakterens Uddragelse m. v.*)

De nærmere Bestemmelser om Fremgangsmaaden og Karaktergivningen ere senere fastsatte ved Ministeriets Resolution af 25. Jan. 1877.

IV. Akademiske Grader.

1. Nægtelse af at konferere en Doktorand Doktorgraden.

Det er i Univ. Aarb. 1873—75 S. 72—73 omtalt, at det ved kgl. Resol. af 7. Maj 1875 blev tilladt cand. phil. P. A. M. Tauber at disputere for den filosofiske Doktorgrad i det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet uden forud at underkaste sig nogen Magisterkonferens, under Betingelse af, at han ledsagede sin Doktordisputats med saadanne Theses af en almindelig videnskabelig Karakter, som af det nævnte Fakultet antoges for fyldestgørende. I Henhold hertil indleverede Kand. Tauber i Januar 1876 sin Doktordisputats „Om Tanddannelse og Tandudvikling hos Hvirveldyrene“, ledsaget af 51 Theses. Disputatsen antoges; Theses ansaas derimod ikke for tilfredsstillende, men forlangtes færre i Antal og af almindelig naturhistorisk Beskaffenhed. I Juni s. A. indsendte han nye Theses; disse antoges og Forsvarshandlingen fandt derefter Sted den 14. Novbr. 1876**).

Om Udfaldet af Forsvarsakten afgave de officielle Opponenten, Etatsraad Steenstrup og Professor Reinhardt under 20. næst efter en Beretning til Fakultetet. Det hedder heri, at Afhandlingens Forfatter under den lange Debat næppe formaaede væsentlig at afkræfte de saa vel fra de officielle Opponenten som fra opponentes ex auditorio fremsatte Anker, dels over en uklar og selvmodsigende Fremstilling, dels over en baade ufuldstændig og ukritisk Benyttelse af Literaturen og over jævnlige Misforstaaelser af denne, dels med Hensyn til Tvivl om Rigtigheden af nogle af de fremsatte Iagttagelser. Forsvaret maatte derfor allerede fra denne Side forekomme dem meget svagt og lidet tilfredsstillende. Men dette Udseende fik Forsvaret endnu mere derved, at der under Disputationsakten nu og da røbedes et noget overraskende Ubekjendtskab hos Forfatteren til de Dyreformer,

*) Se Skibsted: Love og Exped. vedk. Kirke- og Skolevæsenet 1875—77, 2. Hæfte S. 190—92.

**) Se om dette som om det efterfølgende „Aktstykker i Sagen om cand. philos. Taubers Doktordisputats, offentliggjorte af Konsistorium i Henhold til en Forhandling med Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Kjøbenhavn 1877.“